

Gmina Jabłonna

Gminna Strategia

Rozwiązywania Problemów

Społecznych

na lata 2016 – 2023

Opracowała: Agnieszka Wróblewska

Spis treści

SPIS TREŚCI	2
I. MERYTORYCZNE UZASADNIENIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	4
1. PODSTAWA PRAWNA STRATEGII, ZGODNOŚĆ Z PRAWEM WSPÓLNOTOWYM ORAZ STRATEGIAMI NARODOWYMI I EUROPEJSKIMI.....	5
2. POWIĄZANIE STRATEGII Z KRAJOWYMI AKTAMI PRAWNYMI	5
2.1 Zgodność z prawem wspólnotowym.....	6
2.2 Zgodność ze strategiami europejskimi.....	6
2.3 Zgodność z dokumentami krajowymi	8
2.4 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi 9	
II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII.....	11
1. PRZEBIEG PROCESU WYPRACOWANIA STRATEGII.....	11
III. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	15
1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	15
HISTORIA	16
2. GOSPODARKA GMINY.....	18
2.1 Przedsiębiorczość	18
3. LUDNOŚĆ GMINY	19
3.1 Demografia	19
3.2 Poziom życia.....	21
3.3 Mieszkalnictwo.....	21
4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA GMINY JABŁONNA.	22
4.1 Oświata.....	22
4.2 Kultura	25

4.3 Służba zdrowia	27
4.4 Pomoc społeczna	27
4.5 Bezpieczeństwo.....	32
4.6 Rekreacja i sport	33
4.7 Aktywność społeczna.....	33
6. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	35
6.1 Analiza problemów społecznych Gminy Jabłonna na podstawie danych instytucji	35
6.2 Problemy i oczekiwania społeczne wg uczestników warsztatów i na podstawie ankiety.....	44
6.3 Analiza SWOT.....	55
IV. PLANOWANIE DZIAŁAŃ.....	57
1. MISJA I WIZJA GMINY JABŁONNA.....	57
2. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ	57
3. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I ZADANIA ORAZ HARMONOGRAM WDRAŻANIA STRATEGII.....	61
4. RAMY FINANSOWE STRATEGII	77
5. PROGRAMY	79
V. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII	79
1. SYSTEM MONITOROWANIA STRATEGII.	79
2. EWALUACJA STRATEGII.....	87
ZAŁĄCZNIKI	90
WYKAZ SKRÓTÓW.....	95
SPIS WYKRESÓW I TABEL	95

I. MERYTORYCZNE UZASADNIENIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem, który opisuje, wyjaśnia i wartościuje ten fragment rzeczywistości, od którego zależy stworzenie perspektyw godnego życia zarówno jednostki, jak i grupy społecznej jako całości. Jest planem działania ukierunkowanym na realizację przedsięwzięć w obszarze polityki społecznej w wymiarze długofalowym; zaś w praktyce powinien stanowić skuteczny instrument przejścia od fazy interpretacji zjawisk i procesów społecznych do fazy społecznej przemiany.

Stale wzrastający zakres zadań stawianych przed instytucjami pomocy społecznej spowodowany jest zwiększającym się ich ciężarem gatunkowym i stopniem trudności generowanym takimi czynnikami, jak np.: bezrobocie, wzrost kosztów związanych z ochroną zdrowia i rehabilitacją osób starszych i niepełnosprawnych, wyzwaniem, którym musi podolać współczesna rodzina. W celu ich realizacji powstały, bądź zostały znowelizowane akty prawne, a wśród nich art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2015 poz. 163 z późn. zm.), zobowiązujący samorząd Gminy do opracowania i realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Działania te opierają się na zasadach programowania, subsydiarności, koncentracji, elastyczności i otwartości. Istotą nowego modelu działania pomocy społecznej, kreującej politykę społeczną – a w jej obszarze strategię rozwiązywania problemów społecznych – jest jej uspołecznienie zarówno w procesie planowania, jak też realizacji.

Dobrem nadrzędnym Strategii rozwiązywania problemów społecznych jest człowiek – jego potrzeby zarówno w kontekście indywidualnym, jak i społecznym. Strategia jest dokumentem opisującym, analizującym i wartościującym zjawiska w tym obszarze rzeczywistości, od którego zależy stworzenie wizji godnego życia zarówno jednostki, jak też grupy społecznej jako całości; w praktyce stanowi skuteczny instrument realizacji przyjętych założeń dla osiągnięcia stanu określonego w wizji.

Państwo C członkowskie Unii Europejskiej ma obowiązek prowadzenia w ramach Unii wspólnych działań wspierających, uzupełniających i koordynujących w szeroko pojętej dziedzinie

ochrony ludności i rozwoju kapitału ludzkiego. Opracowanie Strategii jest warunkiem pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację projektów dotyczących sfery społecznej zarówno z budżetu państwa, jak też funduszy Unii Europejskiej.

1. Podstawa prawna Strategii, zgodność z prawem wspólnotowym oraz strategiami narodowymi i europejskimi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jabłonna tworzona jest z mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2015 poz. 163 z późn. zm.), która w art. 17 ust. 1 pkt 1 nakłada na Gminy obowiązek „opracowania i realizacji gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy o pomocy społecznej określa zakres konstruowanej Strategii, w której priorytetowe działania wiążą się ściśle z opracowaniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.

- diagnoza sytuacji społecznej,
- prognoza zmian w zakresie objętym strategią,
- cele strategiczne projektowanych zmian,
- kierunki niezbędnych działań,
- sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe,
- wskaźniki realizacji działań.

2. Powiązanie Strategii z krajowymi aktami prawnymi

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jabłonna (GSRPS) jest zgodna z założeniami polityki państwa, a także ustaw kompetencyjnych nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki. Działania zawarte w Strategii oparte są na postanowieniach innych krajowych aktów prawnych, a w szczególności:

- Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2016 poz. 239 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 nr 43 poz. 225 z późn. zm.);

- Ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 poz. 1286.);
- Ustawy dnia z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 poz. 224 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2015, poz. 149 z późn. zm);
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 nr 127 poz. 721 z późn. zm);
- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2015, poz.114 z późn. zm);
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 poz. 1390 z późn. zm.);
- Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2015 poz. 332 z późn. zm);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. 2016 poz. 169);
- Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2015 poz. 163 z późn. zm);
- Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. 2015 poz. 1916);
- Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777);

2.1 Zgodność z prawem wspólnotowym

Prawo wspólnotowe (*acquis communautaire*) nie ingeruje w systemowe rozwiązania w zakresie pomocy społecznej obowiązujące w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Funkcjonuje jednak polityka społeczna Unii koordynująca narodowe polityki społeczne w zakresie koniecznym z punktu widzenia funkcjonowania wspólnoty.

2.2 Zgodność ze strategiami europejskimi

Jednym z wiodących celów Unii Europejskiej jest wyrównywanie poziomu rozwoju krajów i regionów. Polska uczestniczy w polityce społeczno-gospodarczej Unii, co oznacza między innymi korzystanie z funduszy unijnych. W obszarze polityki społecznej jest to Europejski Fundusz

Społeczny (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1304/2013), który jest głównym instrumentem wspierającym działania podejmowane w ramach:

Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020

Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

EFS jest głównym instrumentem wspierającym polityki i zadania priorytetowe, których celem jest osiągnięcie postępów w kierunku pełnego zatrudnienia, poprawy jakości i wydajności pracy, zwiększenie mobilności geograficznej i zawodowej pracowników w Unii. Poprawa systemów kształcenia i szkolenia, propagowanie włączenia społecznego oraz zapobieganie i zwalczanie ubóstwa. Fundusz ten przyczynia się tym samym do spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Głównym celem Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Poza celem głównym w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.

2.3 Zgodność z dokumentami krajowymi

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030, której celem głównym jest poprawa jakości życia Polaków.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020, która za jeden z celów stawia rozwój kapitału ludzkiego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, która jako strategiczny cel polityki regionalnej wskazuje efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, w którym określono kluczowe kierunki rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w Polsce.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji.

Celem głównym jest trwale zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej.

W programie wyróżniono pięć celów operacyjnych:

1. Usługi dla aktywności i profilaktyki – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży. *Zapewnienie rodzinom z dziećmi dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, który zwiększy szanse na aktywizację rodziców oraz umożliwi kompleksową profilaktykę zapobiegającą ubóstwu.*
2. Gwarancje dla przyszłości młodzieży – stworzenie szansy dla młodzieży wejścia na rynek pracy i tworzenia rodzin. *Stworzenie spójnego systemu działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych umożliwiającego młodzieży przygotowanie do wejścia na rynek pracy, zdobycie niezbędnych kompetencji oraz umiejętności ułatwiających włączenie społeczne, aktywność zawodową i rozwój rodziny.*
3. Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalne środowisko. *Rozwój systemu aktywnej integracji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem, umożliwiając łączenie ról społecznych zawodowych i rodzinnych oraz zwiększenie roli społeczności lokalnej opartych o zasadę partnerstwa publiczno-społecznego .*

4. Zapobieganie niepewności mieszkaniowej. *Zapewnienie dostępu do niedrogich mieszkań na wynajem umożliwiających stabilność rodzin i aktywizację zawodową rodzin oraz zapobieganie utracie mieszkania i bezdomności powodującej wykluczenie społeczne.*
5. Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni. *Zapewnienie osobom starszym, niepełnosprawnym, zależnym przyjaznych form opieki i form aktywnego spędzania czasu oraz aktywnego włączania się osób starszych w życie publiczne i zawodowe.*

Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2011-2016, którego cel główny brzmi: „ograniczenie używania narkotyków i związanych z tym problemów społecznych i zdrowotnych”.

Narodowy Program Zdrowia na lata 2016 – 2020 – działania przedstawione w Strategii są zgodne z założeniami zawartymi w w/w Programie, celem strategicznym Programu jest wydłużenie życia, poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w zdrowiu.

Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

2.4 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi

Zgodność ze strategią Rozwoju Gminy Jabłonna na lata 2016-2023

W Strategii określono następujący cel główny:

Wzrost jakości życia i spójności społecznej Gminy Jabłonna dzięki rozwojowi przedsiębiorczości oraz zwiększeniu znaczenia Gminy jako obszaru atrakcyjnego dla inwestycji w sferze mieszkalnictwa.

Działania zaproponowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jabłonna na lata 2016-2025 wpisują się w cele szczegółowe określone w strategii rozwoju gminy:

- funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturalna integracja Gminy Jabłonna,
- Gmina Jabłonna silnym centrum mieszkalniczym (osiedleńczym) o znaczeniu regionalnym,
- wzrost rangi i znaczenia Gminy Jabłonna jako obszaru atrakcyjnego dla inwestycji, opartego na wiedzy, aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców, z uwzględnieniem rolniczego charakteru regionu.

Zgodność ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubelskim na lata 2011-2016

W Strategii określono następujące cele strategiczne:

1. Zapewnienie odpowiedniego poziomu życia osobom/rodzinom nie mogącym samodzielnie prawidłowo funkcjonować w środowisku społecznym poprzez stałe lub doraźne wsparcie materialne i niematerialne.
2. Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych.
3. Poprawa jakości życia i umożliwienie pełnego udziału w życiu społecznym osobom z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodność ze Strategią Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020.

W strategii wyróżniono 7 celów głównych:

1. Wzrost zatrudnienia i ograniczenie poziomu ubóstwa w województwie lubelskim do 2020 roku.
2. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, włączenie społeczne oraz wzrost aktywności i udziału w życiu społecznym osób starszych.
3. Budowa spójnego systemu pomocy efektywnie wspierającego rodzinę w województwie lubelskim.
4. Włączenie niepełnosprawnych mieszkańców województwa lubelskiego w życie społeczne i zawodowe.
5. Włączenie osób z zaburzeniami psychicznymi w życie społeczne i zawodowe.
6. Aktywne społeczności lokalne województwa lubelskiego.
7. Budowa efektywnej ekonomii społecznej w województwie lubelskim.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą 2030)

Cele strategiczne ww. strategii rozwoju obejmują:

1. Wzmacnianie urbanizacji regionu.
2. Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich.
3. Selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu.
4. Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu.

Inne dokumenty strategiczne:

- *Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia;*
- *Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2014-2020;*
- *Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla województwa lubelskiego na lata 2012 – 2016;*
- *Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie lubelskim na lata 2013-2020*
- *Program Współpracy Województwa Lubelskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego*

II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII

Do prac nad wypracowaniem Strategii zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji publicznych i organizacji społecznych z terenu Gminy (Zarządzenie nr 21 Wójta Gminy Jabłonna z dnia 17.04.2016 r. w sprawie powołania Zespołu Interdyscyplinarnego).

1. Przebieg procesu wypracowania Strategii

Proces przygotowania dokumentu składał się z następujących etapów:

- organizacja procesu planowania strategicznego
- diagnoza sytuacji społecznej Gminy
- planowanie działań
- opracowanie dokumentu

Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie:

- analiza sytuacji społecznej w Gminie w oparciu o opinie przedstawicieli instytucji administracji samorządowej, organizacji społecznych analizę doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych,
- analiza doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych,
- dotychczasowa współpraca instytucji i organizacji społecznych na rzecz społeczności lokalnej,
- formułowanie wizji rozwoju społecznego Gminy.

Analiza problemów społecznych oraz zasobów społecznych w Gminie:

- identyfikacja i kategoryzacja problemów społecznych w Gminie,
- określenie zasobów społecznych Gminy,
- badanie potrzeb społecznych oraz zakresu ich zaspokojenia.

Formułowanie założeń strategii rozwiązywania problemów społecznych w oparciu o partycypację społeczną i zasady rozwoju społecznego:

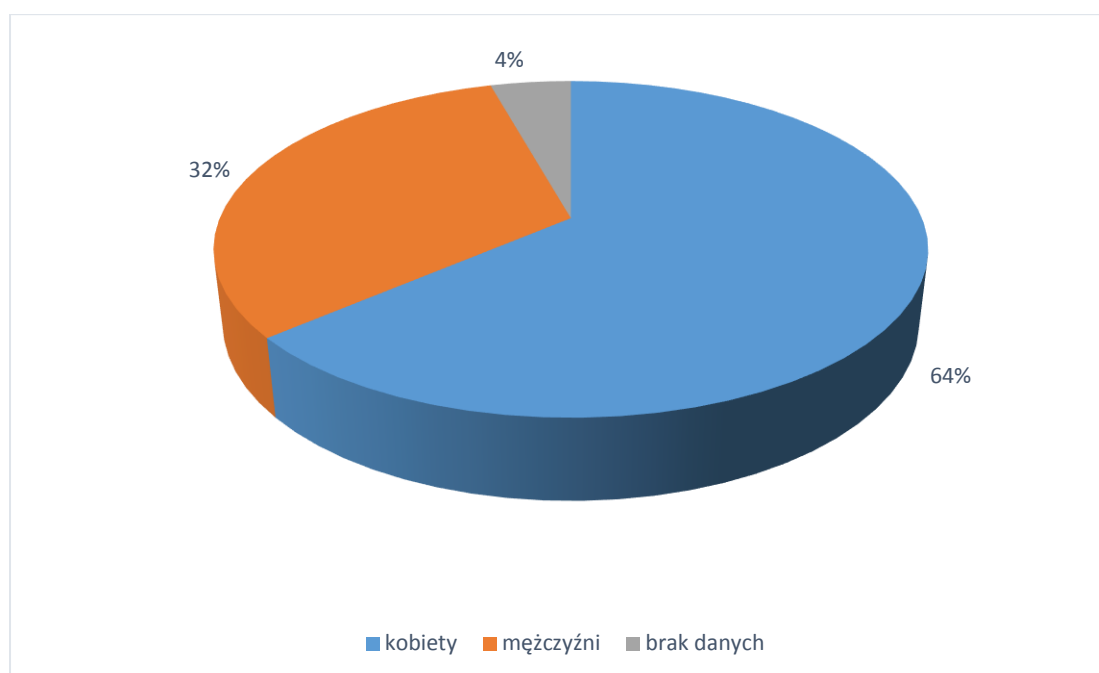
- formułowanie misji rozwoju społecznego w korelacji z wizją rozwoju Gminy,
- formułowanie celów strategicznych,
- określanie celów oraz kierunków działań w Gminie,
- określanie sposobu zarządzania realizacją strategii,
- ustalenie zasad monitoringu,
- opracowanie procedur ewaluacji.

W celu zastosowania partycypacyjnego modelu opracowania strategii przeprowadzono w marcu 2016 r. spotkanie warsztatowe, w którym uczestniczyli przedstawiciele instytucji i organizacji z Gminy Jabłonna.

Bazą do opracowania diagnozy społecznej zawartej w strategii były materiały i analizy statystyczne gromadzone przez instytucje takie, jak: Urząd Gminy Jabłonna, baza danych regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego www.stat.gov.pl, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłonie oraz wyniki anonimowych ankiet na temat występujących w Gminie problemów i oczekiwań.

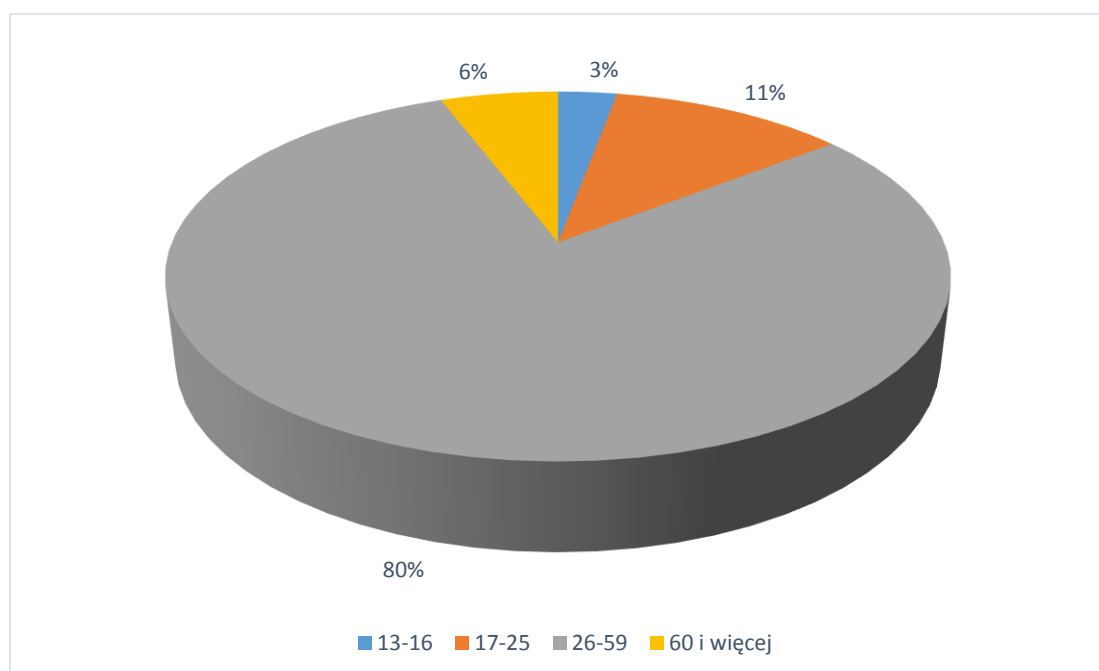
Elementem uspołecznienia procesu budowy GSRPS, było przeprowadzenie badania ankietowego skierowanego do mieszkańców - osób zainteresowanych uczestnictwem w życiu społecznym Gminy. W badaniu kwestionariuszowym udział wzięło łącznie 69 mieszkańców Gminy Jabłonna (44 kobiet i 22 mężczyzn, w trzech kwestionariuszach brakowało danych na temat płci respondenta).

Wykres 1. Udział respondentów ankiety w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

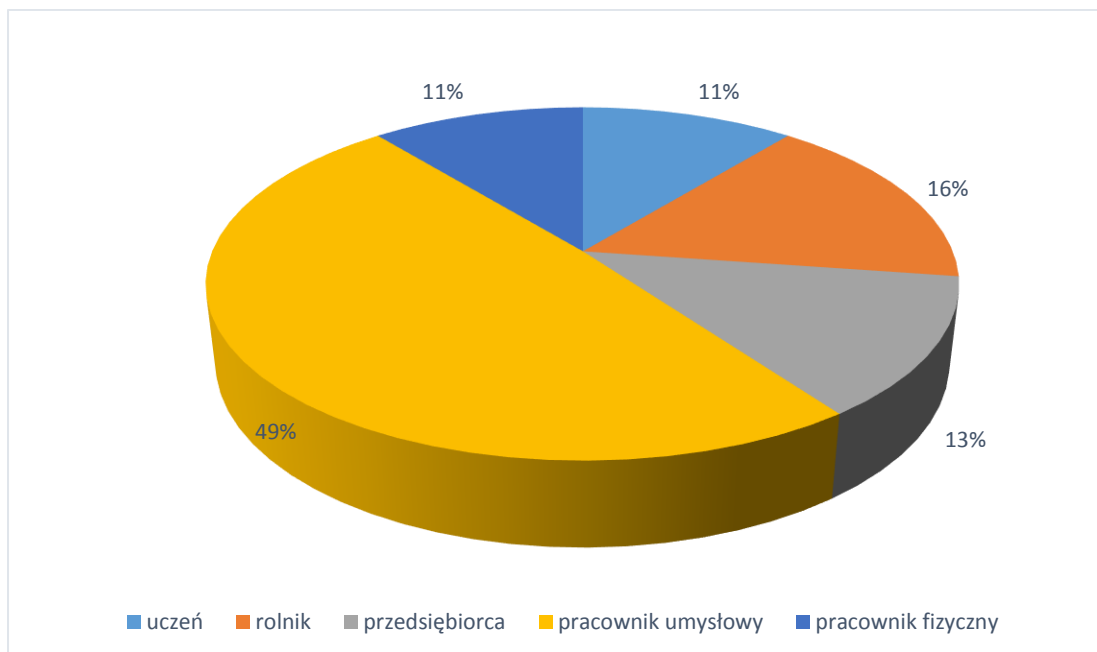
Najliczniejszą grupę wiekową stanowiły osoby mieszczące się w przedziale 26-59 lat - 55 osób, druga pozycja przypadła natomiast grupie wiekowej 17-25 lat - 8 osób.

Wykres 2. Udział respondentów wg wieku. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

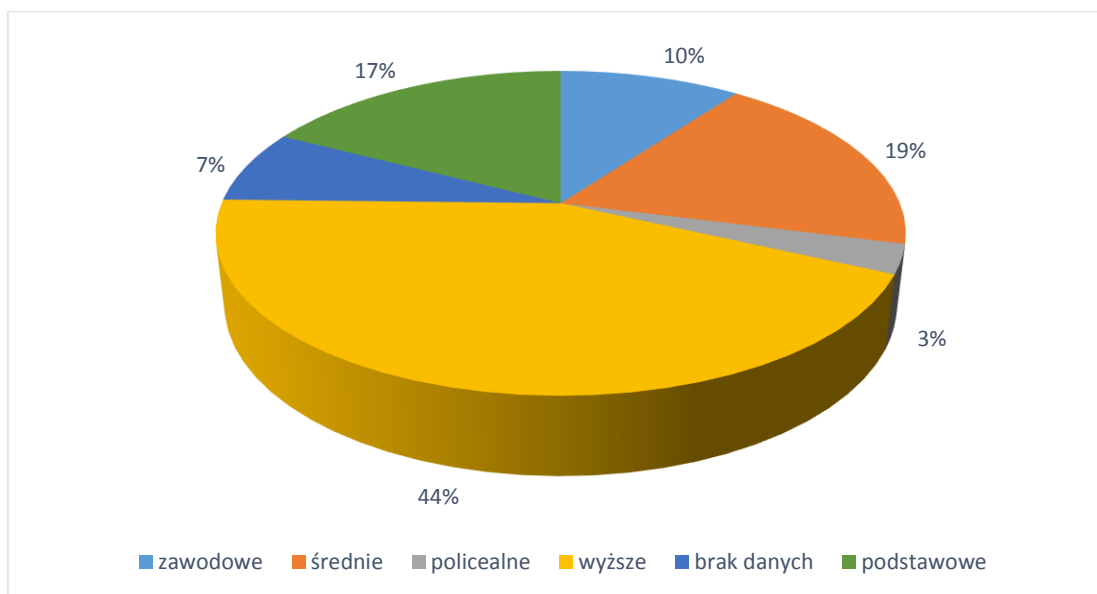
Pytani o aktywność zawodową mieszkańcy Gminy Jabłonna deklarowali się najczęściej jako pracownicy umysłowi (27 osób) oraz rolnicy (9 osób).

Wykres 3. Podział respondentów wg statusu zawodowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

Pod względem wykształcenia najliczniejszą grupą okazały się osoby posiadające wykształcenie wyższe (30 osób) oraz średnie (13 osób).

Wykres 4. Podział respondentów wg poziomu wykształcenia. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz samorządowych. Oparcie przygotowania dokumentu strategicznego o proces partycypacji społecznej gwarantuje rzetelną diagnozę oraz

wpracowanie adekwatnych do zdiagnozowanych problemów kierunków realizacji strategii. Przedłożony materiał został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Jabłonnie przy merytorycznym wsparciu eksperta zewnętrznego – Agnieszki Wróblewskiej.

III. CHARAKTERYSTYKA GMINY

1. Położenie geograficzne

Rysunek 1. Umieszczenie Gminy Jabłonna w Powiecie Lubelskim. Źródło: www.osp.org.pl.

Gmina Jabłonna położona jest w centralnej części województwa lubelskiego, oraz w południowej części powiatu lubelskiego. Siedzibą gminy jest wieś Jabłonna - Majątek, usytuowana w dolinie rzeki Czerniejówki, będącej dopływem Bystrzycy. Powierzchnia gminy obejmuje 13 098 ha, a w jej skład wchodzi 17 sołectw: Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna - Majątek-, Piotrków Pierwszy, Piotrków Drugi, Piotrków-Kolonia, Wierciszów, Tuszów, Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi, Chmiel-Kolonia, Skrzynice Pierwsze, Skrzynice Drugie, Skrzynice-Kolonia, Czerniejów, Czerniejów-Kolonia, Wolnica. Liczą 1965 gospodarstw rolnych. Dominuje uprawa zbóż, buraków

cukrowych, ziemniaków oraz warzyw.¹ Większość jej obszaru to grunty orne, lasy, sady. Odległość z centrum Lublina do Jabłonny wynosi 18 km. Rozciągłość równoleżnikowa jej obszaru wynosi 17 km, a południkowa 13 km. Granice gminy mają przebieg wyrównany, z wyjątkiem części zachodniej wyciągniętej ku dolinie Kosarzewki. Bezpośrednie sąsiedztwo gminy stanowią: od północy – Głusk, od wschodu – Piaski, od południa – Krzczonów, Bychawa a od zachodu – Strzyżewice.

Historia²

Pierwsza wzmianka o Jabłonce pochodzi z 1414 roku. Wówczas zapisano ją jako Jabłonka. W XV stuleciu zwano tę wieś również Jabłonów, chociaż już wówczas funkcjonowała obecna nazwa tej miejscowości. W średniowieczu Jabłonna była tenutą królewską. Również inne wsie z terenu dzisiejszej gminy w większości były własnością królewską. Już w 1388 roku król Władysław Jagiełło przeniósł Piotrków na prawa magdeburskie. W 1432 roku, król Jagiełło mocą dokumentu erekcji i uposażenia nadał lubelskiemu klasztorowi św. Brygidy wsie Czerniejów i Skrzynice.

Wśród właścicieli części dóbr Jabłonnej w XV i XVI w. wymieniana jest drobna szlachta. Warto tutaj wspomnieć o Stanisławie z Jabłonnej, który na początku XVI stulecia był burgrabią lubelskim.

Jabłonna w XVI i XVII stuleciu była majątkiem rodzimym Lubienieckich. W 1616 roku Jabłonną odziedziczył Krzysztof Lubieniecki – minister zaboru arińskiego. Po jego śmierci w 1648 roku majątkiem zarządzali żona Katarzyna i syn Krzysztof. Kilka lat później Katarzyna Lubieniecka, zmuszona trudną sytuacją finansową, zastawiła wieś Szymonowi Węglińskiemu. W czasie najazdu Szwedów na Polskę w szeregu wojsk króla szwedzkiego Karola Gustawa znalazł się m.in. Krzysztof Lubieniecki (syn ministra zaboru arińskiego). W 1656 roku, gdy wojska szwedzkie zajęły Lublin, Krzysztof Lubieniecki najechał na Jabłonnę, odebrał Węglińskiemu list zastawny, a sam ogłosił się dziedzicem wsi.

W 1801 roku Jabłonnę nabył Joachim Owidzki, siostrzeniec Wybickiego i ulubieniec ordynata Andrzeja Zamoyskiego. W 1818 roku, wówczas poseł Ziemi Lubelskiej na Sejm, Joachim Owidzki został prezesem Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie. Towarzystwo swoim zasięgiem obejmowało całe województwo, a za cel stawiało sobie szerzenie oświaty na wsi. W 1830 roku Joachim Owidzki zmarł, a klęska Powstania Listopadowego ostatecznie położyła kres działalności Towarzystwa. W następnym roku majątek Jabłonna został skonfiskowany i przeszedł pod

---

¹ www.jablonna.lubelskie.pl

² Strategia Rozwoju Gminy Jabłonna na lata 2016-2023

bezpośredni nadzór zaborcy do połowy XIX wieku (w latach 1842 – 1844 zarządzał nim Aleksander Bieliński). W latach 1860 – 1900 właścicielami Jabłonnej byli: Chędzzyński, Kłamborski oraz Roman Kozyra. Natomiast w latach 1900 – 1904 majątek należał do Eugeniusza Dębickiego i Mieczysława Baczyńskiego.

W 1912 roku dobra Jabłonnej, wraz z folwarkami Wólka i Romanów, nabył na licytacji znany lubelski przemysłowiec Julian Karol Vetter. Majątek obejmował wówczas 500 hektarów ziemi, na jego terenie funkcjonował młyn wodny, gorzelnia, była dobrze rozwinięta hodowla zwierząt oraz stadnina koni. Po śmierci Juliana Vettera w 1915 roku właścicielką Jabłonnej została jego żona Bronisława – pochodząca ze starej szlacheckiej rodziny Karszo-Siedlewskich. Wówczas zabudowania dworskie rozciągały się na południe od parku otaczającego pałac – wzdłuż rzeki Czerniejówki, po obu jej brzegach. Większa część tej zabudowy przetrwała do dzisiejszych czasów, chociaż są w złym stanie technicznym (obecnie niektóre obiekty są remontowane). Do dworu prowadzi droga wysadzona drzewami, zwana Czarną Aleją. Dawniej poruszanie się po niej było zabronione. Po śmierci Bronisławy Vetterowej w 1937 roku majątek odziedziczył usynowiony przez Vetterów, Brunon Jerzy Vetter. Po wybuchu II wojny światowej Niemcy pozostawili go w spokoju, gdyż nie pozbywali się dobrych gospodarzy. Rodzina Vetterów opuściła Jabłonnę dopiero zimą 1943/44 roku, gdy zbliżała się Armia Czerwona.

W czasach wojny wójtem gminy Jabłonna był Niemiec Müller, który wyjątkowo skrupulatnie przestrzegał praw narzuconych przez okupanta. Między innymi z jego inicjatywy terminowo ściągany kontyngent był w 100% podwyższony w stosunku do innych gmin. Jego egzekwowanie wiązało się z różnymi represjami; często gospodarze byli aresztowani i deportowani do obozów pracy. Takie poczynania wójta potęgowały uczucia nienawiści oraz rodziły odruchy buntu.

Po wojnie majątek ziemski został objęty reformą rolną. Pałac stał się własnością Skarbu Państwa. W pierwszych latach po wojnie mieściła się tam szkoła podstawowa. W 1953 roku pałac przejęła Komenda Wojewódzka MO w Lublinie – początkowo mieściła się tam szkoła milicyjna, potem posterunek. Obecnie pałac jest własnością prywatną.

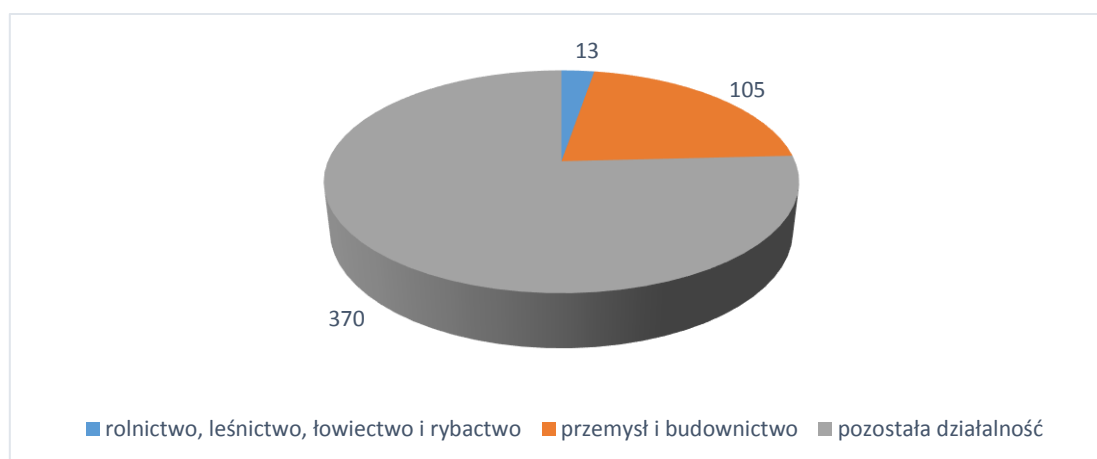
2. Gospodarka Gminy

2.1 Przedsiębiorczość

W gminie Jabłonna 79% gospodarstw prowadzi działalność wyłącznie rolniczą, jedynie 9% gospodarstw czerpie również dochody z działalności pozarolniczej, 10% gospodarstw rolnych nie prowadzi żadnej działalności - są to w większości gospodarstwa emerytów i rencistów o słabej kondycji finansowej, produkujące w większości na potrzeby własne.

W 2014 roku na terenie Gminy Jabłonna było zarejestrowanych 488 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, spośród których 13 należało do sektora rolniczego, 39 przemysłowego, 66 budowlanego.

Wykres 5. Przedsiębiorstwa z terenu Gminy Jabłonna. Podział według rodzajów działalności PKD 2007. Źródło: www.stat.gov.pl

W roku 2014 zarejestrowano 47 nowych podmiotów gospodarczych. Przekłada się to na wzrost podatków oraz na wzrost liczby miejsc pracy w Gminie.

Odnosząc się do wskaźników podmiotów gospodarki narodowej - 10 tys. ludności (przyjętych dla celów porównawczych przez GUS), należy stwierdzić, że w 2014 roku na 10 tys. ludności na terenie Gminy Jabłonna przypada 613 przedsiębiorstw. Na 100 osób w wieku produkcyjnym 8,3 osób fizycznych prowadzi działalność gospodarczą. Odnosząc się do fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych można powiedzieć, że na 10 tys. mieszkańców przypada 16 tego typu instytucji. Dokładne dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki. Źródło: www.stat.gov.pl

Kategoria	Jednostka miary	Wartość wskaźnika		
		2012	2013	2014
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	590	607	613
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	59	59	59
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	47	35	45
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	8,1	8,3	8,3
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	jed. gosp.	16	16	19
podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	96	95	95

3. Ludność Gminy

3.1 Demografia

Na koniec 2015 r. Gminę Jabłonna zamieszkiwało 7902 mieszkańców. Na przestrzeni ostatnich lat zauważa się nieznaczny trend spadkowy w liczbie mieszkańców Gminy: w roku 2015 populacja Gminy zmalała o 9 osób w stosunku do roku 2013 (według danych UG Jabłonna). Gęstość zaludnienia w 2014 roku w Gminie wyniosła 61 osób na 1 km².

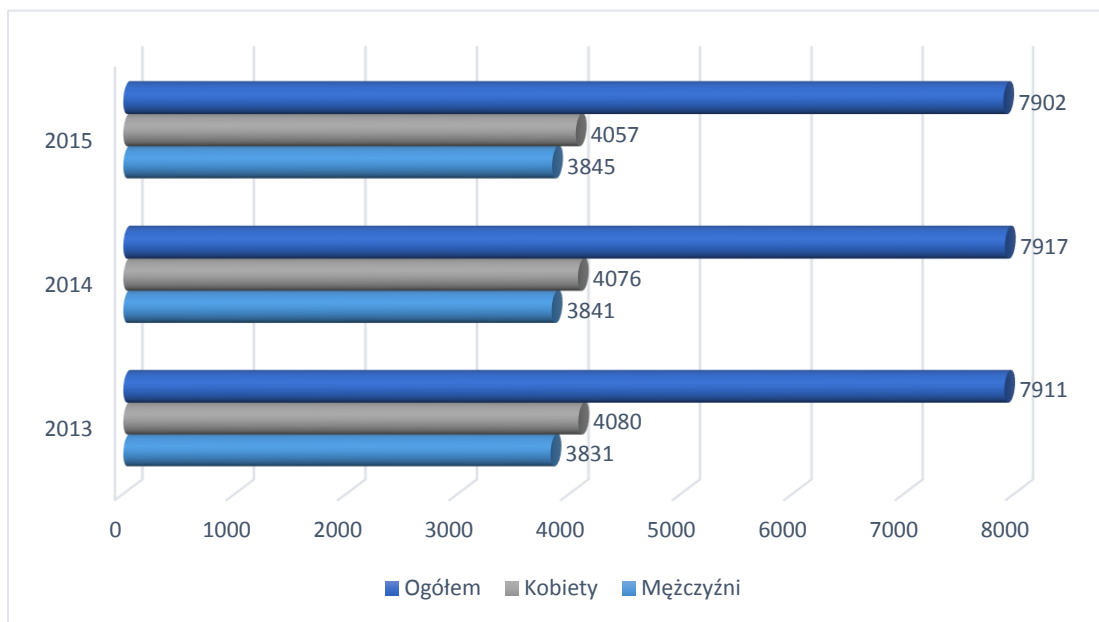
Tabela 2. Demografia Gminy Jabłonna. Źródło: dane UG Jabłonna.

Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015
Ogółem	7911	7917	7902
Wiek w latach			
wiek 0-17	1703	1669	1640
wiek 18 – 67	5245	5295	5325
powyżej 67	815	871	932

W 2015 roku wśród mieszkańców Gminy Jabłonna znaczną część stanowiły osoby w wieku produkcyjnym. Analizując strukturę wieku ludności Gminy Jabłonna można zaobserwować, że stopniowo maleje liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, zwiększa się natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym, co wskazuje na starzenie się mieszkańców Gminy.

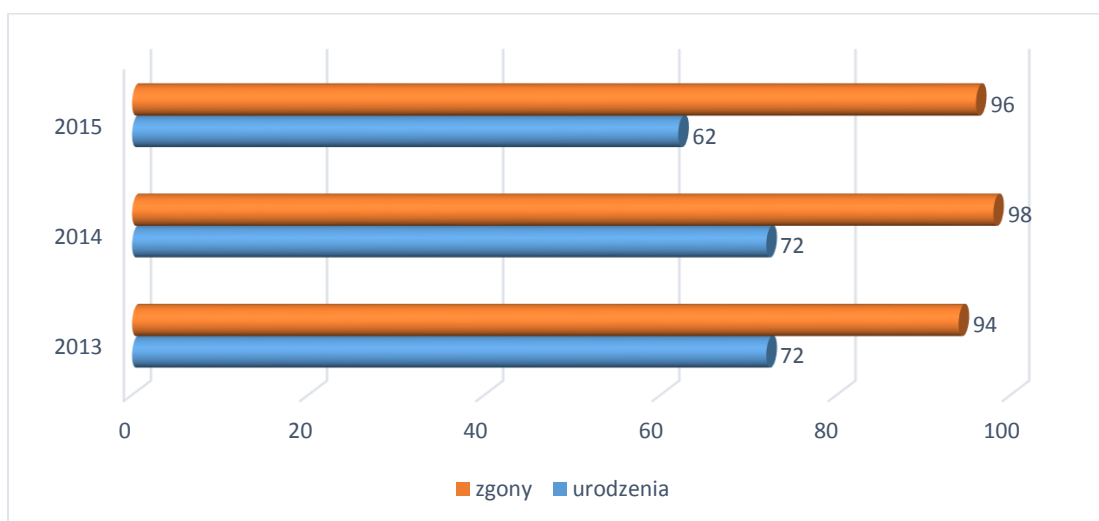
Wśród ogólnej liczby mieszkańców Gminy liczba kobiet przewyższa liczbę mężczyzn. W 2014 roku współczynnik feminizacji w Gminie wyniósł 105.

Wykres 6. Liczba mieszkańców Gminy Jabłonna w latach 2012-2014 w podziale na płeć oraz ogółem. Źródło: dane UG Jabłonna.

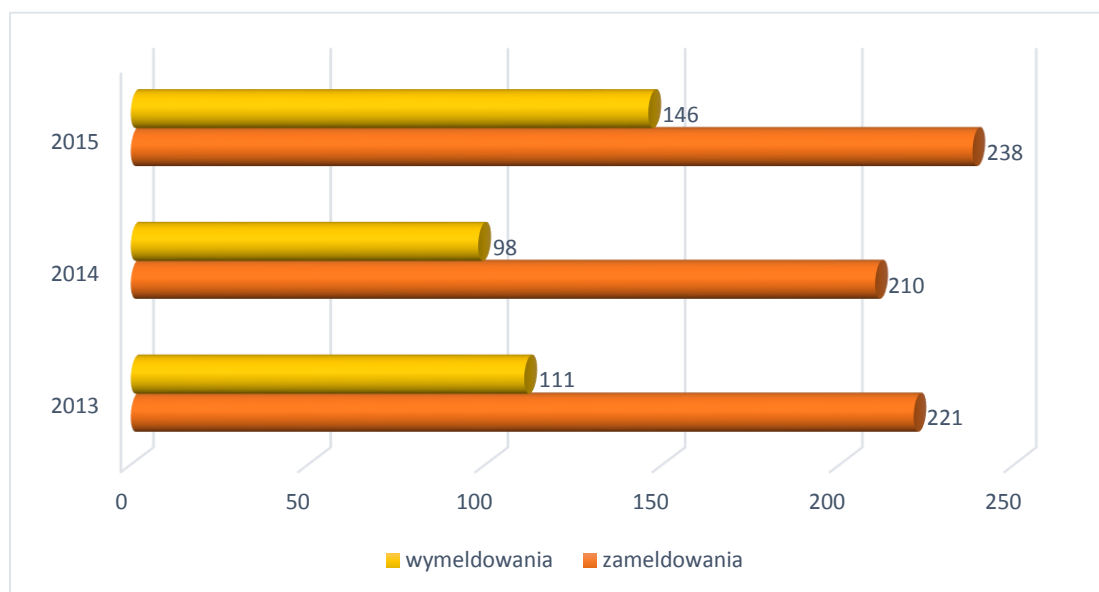
W latach 2013-2015 na terenie Gminy zanotowano ujemny przyrost naturalny.

Wykres 7. Ruch naturalny ludności (urodzenia i zgony) w Gminie Jabłonna w latach 2013-2015. Źródło: dane UG Jabłonna.

W przypadku salda migracji na przestrzeni lat 2013-2015 liczba zameldowań przewyższała liczbę wymeldowań.

Wykres 8. Migracje na terenie Gminy Jabłonna w latach 2013-2015. Źródło: dane UG Jabłonna.

W ostatnich latach Gmina Jabłonna stała się atrakcyjnym, podmiejskim terenem, gdzie przeprowadzają się mieszkańcy Lublina.

3.2 Poziom życia

W 2014 r. dochody Gminy Jabłonna w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 2749 zł, przy wydatkach w wysokości 2955 zł. W tym samym roku wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wyniosły 15,2 % całości wydatków gminnego budżetu - 3576,7 tys. zł. W 2014 roku w Gminie Jabłonna udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem kształtował się na poziomie 8,2 %, w Powiecie Lubelskim 7,7 %, w województwie lubelskim 9,2%.

3.3 Mieszkalnictwo

Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosi w Gminie Jabłonna 93 m² (2014 r.). W tym samym roku gminne wydatki przeznaczone na gospodarkę mieszkaniową wyniosły 2,4 % ogółu wydatków budżetowych przy 2 % dochodu z tego samego tytułu.

Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Jabłonna. Źródło: dane GUS www.stat.gov.pl

	Jednostka miary	2012	2013	2014
ZASOBY MIESZKANIOWE				
Zasoby mieszkaniowe – wskaźniki				
Ogółem				
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	91,5	92,5	92,7
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania na 1 osobę	m ²	29,9	30,5	31
Budynki mieszkalne w Gminie				
Ogółem	bud.	2479	2518	2545
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne				
Ogółem				
wodociąg	mieszk.	2254	2293	2330
ustęp splukiwany	mieszk.	1677	1716	1753
łazienka	mieszk.	1580	1619	1656
centralne ogrzewanie	mieszk.	1513	1552	1589
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań				
wodociąg	%	87,2	87,4	87,5
łazienka	%	61,1	61,7	62,2
centralne ogrzewanie	%	58,5	59,1	59,7

4. Infrastruktura społeczna Gminy Jabłonna.

4.1 Oświata

Na terenie Gminy Jabłonna funkcjonują następujące placówki edukacyjne:

1. Zespół Szkół w Jabłonie,
2. Zespół Szkół w Piotrkowie,
3. Szkoła Podstawowa w Skrzynicach,
4. Szkoła Podstawowa w Czerniejowie,
5. Szkoła Podstawowa w Tuszowie,
6. Gimnazjum Publiczne w Jabłonie,
7. Gimnazjum Publiczne w Piotrkowie.

Tabela 4. Liczba placówek edukacyjnych oraz liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół na terenie Gminy Jabłonna. Źródło: BDL.

Nazwa	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Placówki wychowania przedszkolnego	6	5	5
W tym przedszkola	2	2	2
Miejsca w przedszkolach	150	175	175
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	226	234	215
W tym w przedszkolach	141	175	170
Szkoły podstawowe	5	5	5
Uczniowie szkół podstawowych	504	481	527
Szkoły gimnazjalne	2	2	2
Uczniowie szkół gimnazjalnych	241	244	225
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych	15	15	15
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych	20	20	20

Wydatki na oświatę i wychowanie w 2014 r. stanowiły 39% budżetu gminy. W tymże roku subwencja oświatowa wyniosła 6455,4 tys. zł. Uczniowie otrzymują stypendia:

- 2013r ogółem 180 osób na kwotę 95.588zł,
- 2014r. ogółem 196 osób na kwotę 123479zł,
- 2015r. ogółem 169 na kwotę 121005zł.

➤ Zespół Szkół w Jabłonie

Prowadzone są następujące zajęcia dodatkowe: zespoły wyrównywania wiedzy, koła przedmiotowe, SKS, Zespół Tańca Ludowego „Jabłoneczki”, Chór Szkolny „Kwiat jabłoni”, zajęcia muzyczne (gra na instrumentach), zajęcia logopedyczne (przedszkole i szkoła), zajęcia terapeutyczne (przedszkole i szkoła), język angielski – przedszkole, zajęcia muzyczne – przedszkole, zajęcia z elementami sztuki cyrkowej kl. I-III.

W Zespole Szkół realizowano projekty: edukacyjny „Zostań Noblistą”, we współpracy z Wyższą Szkołą Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie oraz „Profilaktyka jamy ustnej dla

przedszkola” - projekt dofinansowany przez Szwajcarię w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy.

➤ **Zespół Szkół w Piotrkowie**

Liczba uczniów: Przedszkole -73, Szkoła Podstawowa - 153

Oferta szkoły w zakresie zajęć dodatkowych: koło zainteresowań liturgiczno- biblijne, wyrównywanie wiedzy z matematyki, wyrównywanie wiedzy z edukacji wczesnoszkolnej, spółdzielnia uczniowska, zajęcia wyrównawcze z języka polskiego i matematyki w klasach szóstych, zajęcia sportowe, zajęcia z przyrody, drużyna harcerska „Włóczykije”, koło komputerowe, zajęcia muzyczne, zajęcia sportowe SKS, wyrównywanie wiedzy z j. angielskiego, wyrównywanie wiedzy z j. polskiego, koło dziennikarskie, koło zainteresowań - zajęcia plastyczno-teatralne, koło przyjaciół biblioteki, wyrównywanie wiedzy z historii.

Realizowane projekty ze środków zewnętrznych: Człowiek- najlepsza inwestycja, tytuł projektu: Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół i przedszkoli w Powiecie Lubelskim współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Program Biblioteki Narodowej - Zakup nowości wydawniczych do bibliotek publicznych zgodnie z potrzebami partnerskich bibliotek szkolnych.

➤ **Szkoła Podstawowa w Czerniejowie**

W Szkole Podstawowej w Czerniejowie znajdują się dwa oddziały przedszkolne dzieci 5 i 6-letnich oraz dzieci 4-letnich. Sala „0” wyposażona jest w nowoczesne pomoce dydaktyczne, tablicę interaktywną, komputer, telewizor oraz nowe zabawki.

Oferta szkoły w zakresie zajęć dodatkowych: zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze w kl. I, II, III; zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z języka polskiego w kl. IV, V, VI, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z matematyki w kl. IV, V, VI, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z j. angielskiego w kl. V, VI, gimnastyka korekcyjna w kl. I, II-III, SKS, Koło Przyrodnicze, Koło Plastyczne, Koło Teatralne, Koło Dziennikarskie, chór, zajęcia muzyczne, zajęcia sportowe kl. II-III.

Szkoła w roku szkolnym 2014/2015 bierze udział w następujących programach:

„Szlanka mleka”, „Klub Bezpiecznego Puchatka”, „ Skrzydła”, „ Edukacja i wdrażanie zasad prawidłowego żywienia i aktywności fizycznej w przedszkolach, szkołach podstawowych oraz ocena wpływu tej edukacji na sposób żywienia, stan odżywiania, poziom aktywności fizycznej i wiedzy dzieci i młodzieży”, „Owoce i warzywa w szkole”.

➤ **Szkoła Podstawowa w Skrzyniacach**

Oferta szkoły w zakresie zajęć dodatkowych: zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze (z języka polskiego, matematyki), koła zainteresowań: matematyczne z szachami, literackie, historyczno-

artystyczne, techniczne, zajęcia edukacyjne rozwijające uzdolnienia: plastyczne, komputerowe, artystyczne, czytelnicze, rekreacyjno-sportowe.

➤ **Szkoła Podstawowa w Tuszowie**

Oferta szkoły w zakresie zajęć dodatkowych: chór szkolny, koło przyrodniczo – ekologiczne, koło matematyczno – informatyczne, koło taneczne, koło historyczne, Szkolny Klub Sportowy, Spółdzielnia Uczniowska „Jutrzenka”, Szkolna Kasa Oszczędności, zajęcia wyrównywania wiedzy z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego.

W szkole realizowane są następujące programy czy projekty edukacyjne: Lepsza Szkoła, Szkoła Dobrze Wychowana, Klub Bezpiecznego Puchatka, Czytające Szkoły, Nie pal przy nie proszę, Czyste powietrze wokół nas, Warzywa i owoce w szkole, Szklanka mleka, Mam kota na punkcie mleka, Czas na zdrowie; Szkoła należy do Ogólnopolskiej Koalicji na rzecz Bezpieczeństwa Dzieci w Internecie.

➤ **Gimnazjum Publiczne w Piotrkowie**

Oferta szkoły w zakresie zajęć dodatkowych: zajęcia teatralne, zajęcia taneczne, gimnastyka artystyczna, SKS – piłka nożna, piłka siatkowa, koło matematyczne, polonistyczne, historyczne, informatyczne, fizyczne, j. niemieckiego, biologiczne, zajęcia wyrównywania wiedzy z matematyki, języka polskiego, języka angielskiego oraz innych przedmiotów jeśli jest taka potrzeba.

Projekty realizowane ze środków zewnętrznych: projekt „Kompleksowe wspomaganie szkół i przedszkoli w Powiecie Lubelskim” – Człowiek najlepsza inwestycja.

➤ **Gimnazjum Publiczne w Jabłonie**

Aktualnie realizowane projekty ze środków zewnętrznych:

Projekt „Szkoła przyjazna żywieniu i aktywności fizycznej - projekt szwajcarski”, projekt edukacyjny „Przedsiębiorczość”;

Projekt „Średni obywatel duża sprawa”- projekt oczekuje na akceptację komisji.

Projekt „Akademia chóralna- Śpiewająca Polska” - projekt oczekuje na akceptację komisji.

Projekt- „ROSSwijające wakacjeRossmanna” - projekt oczekuje na akceptację komisji.

4.2 Kultura

W obszarze kultury w Gminie Jabłonna funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna oraz Gminne Centrum Kultury.

- **Gminna Biblioteka Publiczna w Jabłonie**

Powołana została do życia w 1949 r. Obecnie prowadzi działalność także w oparciu o swoje trzy Filie: w Piotrkowie, Skrzynicach i Chmielu. Czytelnicy mogą korzystać z księgozbioru, który liczy łącznie 41 660 woluminów. Biblioteka udostępnia także czytelną internetową, uruchomioną w maju 2004 r., umożliwiającą bezpłatne korzystanie z Internetu. Biblioteka prowadzi szeroko rozumianą działalność informacyjną i metodyczną. Jest też organizatorem konkursów literackich i plastycznych. Gromadzi także informacje i dokumenty dotyczące życia mieszkańców gminy, starając się dokumentować zarówno przeszłość, jak i teraźniejszość: fotografie, wycinki prasowe, druki ulotne ale i zapisane wspomnienia obejmujące historię i tradycje regionu.

- **Filia biblioteczna w Piotrkowie** – funkcjonuje od 1961 r., zajmując obecnie trzy pomieszczenia w budynku Gminnego Centrum Kultury. Oferuje czytelnikom ponad 12 800 woluminów książek, aktywnie włączając się w przedsięwzięcia kulturalne organizowane w gminie i miejscowości.

- **Filia biblioteczna w Skrzynicach** – powstała w 1955 r. i ma obecnie swoje pomieszczenia w budynku remizy strażackiej. Zachęca czytelników do poszerzania swojej wiedzy zbiorem ponad 6900 woluminów.

- **Filia biblioteczna w Chmielu** – powstała w 1985 r. zajmując pomieszczenia także w budynku remizy strażackiej. Oferuje czytelnikom ponad 4370 książek.

W 2014 roku z oferty GBP i jej filii skorzystało 1387 osób, liczba wypożyczeń na 1 osobę – 13 woluminów.

- **Gminne Centrum Kultury Jabłonie z siedzibą w Piotrkowie**

Powstało w 1986 i swoim zasięgiem obejmuje teren gminy Jabłonna. Poprzez kontynuowanie tradycji kulturalnych środowiska GCK otoczył opieką merytoryczną i organizacyjną zespoły śpiewacze na terenie gminy. Od roku 1987 są organizowane Przeglądy Zespołów Śpiewaczych. Zespoły, prezentują własny, bogaty repertuar na wielu uroczystościach: od dożynek gminnych, jasełek w kościołach parafialnych, po imprezy powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. GCK współpracuje ze szkołami na terenie gminy, umożliwiając rozwój zainteresowań dzieci poprzez pracę kół zainteresowań i zespołów oraz organizację imprez. Co roku w maju organizowane są eliminacje Małego Konkursu Recytatorskiego, a w październiku Jesiennego Konkursu Recytatorskiego. W kwietniu odbywa się dwudniowy Powiatowy Festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej organizowany wspólnie ze Starostwem Powiatowym w Lublinie. Najlepsi nominowani są do Wojewódzkiego Festiwalu "Nałęczowski Słowik".

W czasie ferii zimowych w GCK organizowane są zimowiska. Wspólnie ze szkołami organizowany jest Dzień Dziecka, zabawa andrzejkowa połączona z wróżbami i laniem wosku. GCK organizuje co roku finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Z okazji Odzyskania Niepodległości

odbywają się akademie połączone z prelekcją dla młodzieży i konkursem wiedzy historycznej. GCK jest współorganizatorem Gminnych Dożynek, a także imprez planowanych przez młodzież i organizacje społeczne. Jest również partnerem w realizacji projektów edukacyjnych. Organizowane są w Centrum Kultury pokazy kosmetyczne i kulinarne oraz wyjazdy do kina i teatru. Odbywają się cykliczne wycieczki instruktazowo-krajoznawcze.

Korzystając ze środków unijnych (Program Odnowa Wsi), w 2006r. wyremontowano i zmodernizowano budynek GCK.

4.3 Służba zdrowia

Opiekę zdrowotną nad mieszkańcami Gminy sprawują 2 ośrodki zdrowia. Na 1 przychodnię w 2014 roku przypadało 1990 osób. W 2012 roku udzielono ogółem 23 141 porad lekarskich, w 2013 roku 22 473 porad, a w 2014 roku 23 156 porad. W gminie działalność prowadzi 1 apteka ogólnodostępna. Prowadzona jest również profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży.

4.4 Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłonninie jest gminną jednostką organizacyjną i budżetową utworzoną do realizowania zadań własnych i zadań zleconych Gminy z zakresu pomocy społecznej. Zadaniem Ośrodka jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji. Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb życiowych i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz doprowadzenia do możliwie pełnego usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ze środowiskiem. Ośrodek realizuje zadania w zakresie pomocy społecznej zlecone samorządowi gminnemu i zadania własne w trybie określonym przepisami ogólnie obowiązującymi. Realizując zadania pomocy społecznej Ośrodek współpracuje z organami administracji rządowej i samorządowej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacjami pozarządowymi, kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

W roku 2015 struktura organizacyjna GOPS obejmowała 8 etatów, w tym kierownik, 4 pracowników socjalnych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy pomoc dla mieszkańców Gminy w różnej formie.

Tabela 5. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną. Źródło: dane GOPS Jabłonna.

Wyszczególnienie	2013		2014		2015	
	Liczba osób, który m przyzn ano świad.	Liczba rodzin	Liczba osób, który m przyzn ano świad.	Liczba rodzin	Liczba osób, który m przyzn ano świad.	Liczba rodzin
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych ogółem, w tym:	401	232	370	206	363	216
Świadczenia pieniężne	192	184	169	161	163	159
Świadczenia niepieniężne	230	124	217	109	220	115
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej ogółem	x	169	x	125	x	149
Liczba kontraktów socjalnych	x	12	x	12	x	4

Jedną z form pomocy oferowaną przez GOPS jest praca socjalna świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca jest ukierunkowana na przywrócenie utraconej lub ograniczonej zdolności samodzielnego funkcjonowania osoby lub rodziny.

Główne powody przyznania pomocy w Gminie Jabłonna, to bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo.

Tabela 6. Liczba udzielonych świadczeń w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.

Rok	2013	2014	2015
Zasilek stały (osoby)	51	50	48
Zasilek okresowy (osoby)	51	35	41
Zasilek celowy i w naturze ogółem (osoby)	127	116	112
Zasilek rodzinny (rodziny)	392	307	bd

Usługi opiekuńcze (osoby)	2	1	3
Usługi opiekuńcze specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi (osoby)	1	1	1
Praca socjalna (rodziny)	169	125	149

GOPS realizuje zadania wynikające z przyjęcia przez Radę Ministrów programu dla rodzin wielodzietnych pn. KARTA DUŻEJ RODZINY. W roku 2015 wydano 177 kart dla 33 rodzin wielodzietnych.

GOPS w Jabłonie wykonuje zadania wynikające z ustawy osobom uprawnionym do alimentów.

Tabela 7. Liczba osób korzystających z funduszu alimentacyjnego. Źródło: dane GOPS Jabłonna.

Rok	2013	2014	2015
Liczba rodzin pobierających świadczenie z funduszu alimentacyjnego	56	51	44
Liczba dłużników alimentacyjnych w gminie	76	75	69

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje także Program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”. W ramach Programu realizowane były działania dotyczące zapewnienia pomocy w formie dożywiania dzieci, osobom i rodzinom, w szczególności bezrobotnym, samotnym, w podeszłym wieku, chorym, niepełnosprawnym w formie posiłku, zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności.

Tabela 8. Dożywianie w Gminie Jabłonna w 2015 roku. Źródło: dane GOPS Jabłonna.

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓŁEM	dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podst.	uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej	Pozostałe osoby otrzymujące pomoc
Rzeczywista liczba osób objętych programem	292	77	148	83
Liczba osób korzystających z posiłku	192	67	134	4
Liczba osób korzystających z zasiłku celowego	145	20	47	79

Do zadań GOPS należy kierowanie i odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej mieszkańców z terenu Gminy Jabłonna. W 2015 roku opłacano pobyt za 3 mieszkańców, w 2014 roku opłacano za pobyt w DPS 2 mieszkańców, w 2013 r. Gmina opłacała za pobyt 1 mieszkańca.

W roku 2013 oraz 2014 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłonce realizował projekt pt. „„Podnoszenie kompetencji zawodowych”, współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjny Kapitał Ludzki.

Celem głównym projektu była aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców gminy Jabłonna zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania realizowane w projekcie skierowane zostały do 24 osób bezrobotnych (po dwanaście osób w 2013 roku i w 2014 roku), w wieku aktywności zawodowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym, za pomocą instrumentów aktywnej integracji w ramach kontraktów socjalnych poprzez podniesienie lub zmianę kluczowych kompetencji i kwalifikacji zawodowych, upowszechnianiu pracy socjalnej oraz wsparcia finansowego. W ramach zadania „ Aktywna integracja“ wykorzystane zostały narzędzia aktywnej integracji z grup zawodowych, edukacyjnych, zdrowotnych i społecznych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA)

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa w oparciu o ustawę z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawę z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii.

W ramach działalności GKRPA zajmuje się wspieraniem osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowaniem zdrowego stylu życia oraz pomaga rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych. Członkowie GKRPA w trakcie diagnozowania problemu uzależnienia mają możliwości kierowania członków rodzin wymagających wsparcia do instytucji pomocowych.

W Gminie Jabłonna co roku realizowany jest **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.**

Realizacja programu ma na celu zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych na terenie gminy, propagowanie w społeczności lokalnej abstynencji i trzeźwości, ograniczenie tempa wzrostu rozpowszechniania i używania narkotyków, zwiększenie bezpieczeństwa środowiska rodzinnego, promocję zdrowego stylu życia wśród mieszkańców.

W ramach działań profilaktycznych prowadzony jest punkt konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym, w którym udzielane są porady i wsparcie dla osób uzależnionych i członków ich rodzin oraz rodzinom z problemem przemocy domowej. Na terenie gminy w 2014 roku przeprowadzono kampanię informacyjną „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, przeprowadzono szkolenia

dla wszystkich placówek handlowych i zakładów gastronomicznych, które posiadają zezwolenia na sprzedaż alkoholu. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych finansuje również obiady dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, organizuje konkursy i zajęcia profilaktyczne dla dzieci, wycieczki i wyjazdy na kolonie letnie. W ramach środków, którymi dysponowała Komisja zakupiono w 2014 roku wyposażenie placów zabaw, doposażono szkoły w sprzęt sportowy.

Zespół Interdyscyplinarny

Od maja 2012 roku przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Jabłonie działa Zespół Interdyscyplinarny. Realizując ustawowo przewidziane zadania, Zespół podejmuje stosowne działania interwencyjne i pomocowe dostosowane do indywidualnych potrzeb rodzin objętych procedurą „*Niebieskiej Karty*”. W zależności od indywidualnych potrzeb danej rodziny, w ramach Zespołu powoływane są grupy robocze.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Jabłonna na lata 2016-2023

Cel główny Programu:

Ograniczenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinach mieszkających na terenie gminy Jabłonna oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe Programu:

1. Integracja działań instytucji wobec ograniczenia problemu przemocy w rodzinie.
2. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
3. Podniesienie poziomu świadomości społecznej na temat problemu przemocy w rodzinie poprzez działania informacyjno - edukacyjne.
4. Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc.

Tworzenie skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie obejmuje cztery podstawowe obszary działań, które skierowane są do różnych odbiorców.

1) Działania uprzedzające (diagnozujące, informacyjne, edukacyjne):

- podejmowane w ramach profilaktyki, ukierunkowane są na promocję zdrowej rodziny, reprezentującej ogólnie pozytywne wartości i styl życia oraz zapobieganie przemocy w rodzinie.

Kierowane są do ogółu społeczeństwa, a także osób pracujących z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie.

2) Działania interwencyjne:

- opiekuńcze, kierowane do osób doznających przemocy, a pouczające i izolujące kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie.

3) Działania wspierające:

- psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne i inne, kierowane do ofiar przemocy.

4) Działania korekcyjno-edukacyjne:

- kierowane do sprawców przemocy w rodzinie.

Adresaci programu:

- a) mieszkańcy gminy Jabłonna,
- b) osoby doświadczające przemocy w rodzinie, w tym dzieci, współmałżonkowie lub partnerzy w związkach nieformalnych, osoby starsze, osoby niepełnosprawne;
- c) sprawcy przemocy w rodzinie;
- d) świadkowie przemocy w rodzinie;
- e) osoby, instytucje, podmioty zajmujące się profesjonalnie udzielaniem wsparcia społecznego.

4.5 Bezpieczeństwo

Sprawy związane z bezpieczeństwem mieszkańców gminy Jabłonna są prowadzone przez Komisariat Policji w Bychawie. W ostatnich latach na terenie Gminy zanotowano następujące kategorie przestępstw:

Tabela 9. Wybrane kategorie przestępstw, źródło: dane Komisariat Policji w Bychawie.

Wybrane kategorie przestępstw	2012	2013	2014
Przestępstwa przeciwko mieniu	48	34	41
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	7	9	4
Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece	9	14	5
Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	41	35	22
Przestępstwa z ustawy o ochronie zwierząt	2	0	1
Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	1	1	0
Przestępstwa z ustawy o narkomanii	0	3	2
Przestępstwa przeciwko wolności	3	3	6
Przestępstwa przeciwko wymiarowi	3	2	4

sprawiedliwości			
-----------------	--	--	--

Z danych Policji wynika, iż w Gminie Jabłonna w ostatnich latach nie zanotowano poważniejszych przestępstw. Najwięcej przestępstw w latach 2012 – 2014 stwierdzono w kategoriach przestępstwa przeciwko mieniu oraz przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji.

Na terenie Gminy Jabłonna działa 7 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, które zapewniają bezpieczeństwo w obszarze przeciwpożarowym.

4.6 Rekreacja i sport

W Gminie Jabłonna działalność prowadzą następujące kluby sportowe:

- Gminny Klub Sportowy „Avenir” Jabłonna,
- Ludowy Klub Sportowy „Rohland” Tuszów,
- Piotrkowski Ludowy Klub Sportowy „Piotrcovia” Piotrków,
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „MUKS” Jabłonna,
- KS Polaris Jabłonna.

Infrastrukturę sportową tworzą: pełnowymiarowa hala sportowa przy Zespole Szkół w Jabłonie, sale gimnastyczne przy szkołach podstawowych, 2 boiska do piłki nożnej oraz kompleks boisk sportowych „Moje Boisko – ORLIK 2012”. Ponadto, na terenie Gminy Jabłonna działa stajnia koni – Stajnia Konrad, która oferuje przejażdżki konne, boksy oraz trening koni oraz Stajnia Gąsiorówka.

4.7 Aktywność społeczna

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Rada Gminy Jabłonna corocznie uchwała Program współpracy Gminy Jabłonna z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Przedmiotowy program określa kierunki, obszary, zadania współpracy jednostki samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi.

W 2015 roku na terenie Gminy Jabłonna zarejestrowane były następujące organizacje pozarządowe:

1. Ochotnicza Straż Pożarna w Chmielu,

2. Ochotnicza Straż Pożarna w Jabłonie,
3. Ochotnicza Straż Pożarna w Wierciszowie,
4. Ochotnicza Straż Pożarna w Czerniejowie,
5. Ochotnicza Straż Pożarna w Tuszowie,
6. Ochotnicza Straż Pożarna w Skrzynicach,
7. Ochotnicza Straż Pożarna w Piotrkowie ,
8. Piotrkowski Ludowy Klub Sportowy „Piotrcovia”,
9. Ludowy klub Sportowy „Rohland” Tuszów,
10. Gminny Klub Sportowy „Avenir” Jabłonna,
11. Klub Sportowy Polaris Jabłonna,
12. Fundacja Nieprzetartego Szlaku,
13. Stowarzyszenie Pracownia Rozwoju Lokalnego,
14. Fundacja 123 Empatia,
15. Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów – oddział gminny,
16. Stowarzyszenie Użytkowników Sieci Komputerowej JABŁONET w Jabłonie,
17. Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „MUKS” Jabłonna.

W Gminie Jabłonna prowadzi działalność kilka zespołów śpiewaczych, które kultywują lokalne i regionalne tradycje:

- Zespół Śpiewaczy z Chmiela,
- Zespół Śpiewaczy z Czerniejowa,
- Zespół Śpiewaczy z Jabłony Pierwszej,
- Zespół Śpiewaczy z Jabłony Drugiej,
- Zespół Śpiewaczy z Piotrkowa Pierwszego,
- Zespół Śpiewaczy z Piotrkowa Drugiego,
- Zespół Śpiewaczy ze Skrzynic,
- Zespół Śpiewaczy z Tuszowa,
- Zespół Śpiewaczy w Wierciszowie,
- Zespół Tańca Ludowego „Jabłoneczki”.

W Gminie zarejestrowanych jest 7 jednostek OSP. Działalność OSP opiera się na pracy społecznej jej członków. Zadaniem OSP jest działalność mająca na celu zapobieganie pożarom oraz współpraca z instytucjami i organizacjami społecznymi w tym zakresie. Akcje ratownicze w czasie pożarów i klęsk, branie udziału w obronie cywilnej, oraz wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej. Strażacy, poza zapewnieniem

bezpieczeństwa pożarowego, podejmują różne działania na rzecz społeczeństwa, poprzez swój udział w życiu społecznym, co jest przez mieszkańców zauważane i cenione.

Na terenie Gminy Jabłonna funkcjonują 4 parafie katolickie:

- Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Wniebowstąpienia Pańskiego w Jabłonie,
- Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Chrystusa Króla Dobrego Pasterza w Piotrkowie,
- Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Wawrzyńca w Czerniejowie,
- Parafia Rzymsko-Katolicka pw. MB Częstochowskiej w Chmielu.

6. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy

6.1 Analiza problemów społecznych Gminy Jabłonna na podstawie danych instytucji

Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy finansowej w latach 2013-2015 okazały się: bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo.

Tabela 10. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.

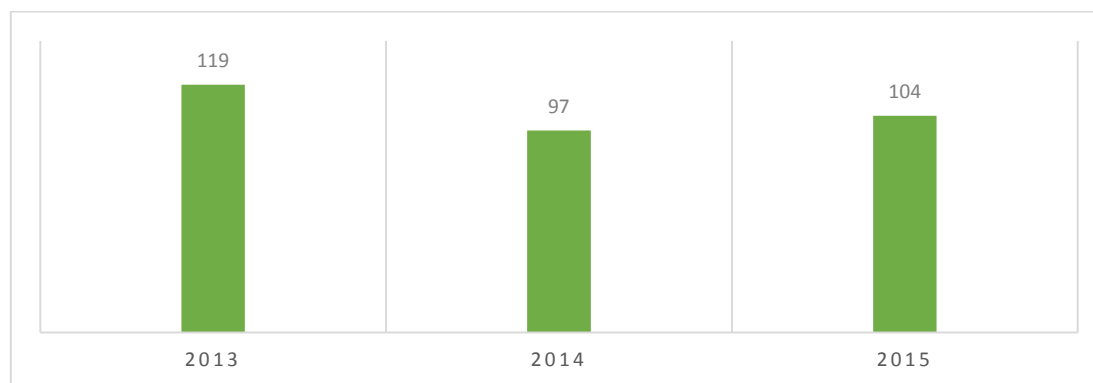
POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN		
	2013	2014	2015
Ubóstwo	51	50	52
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	24	24	37
W tym:			
Wielodzietność	21	21	31
Bezrobocie	119	97	104
Niepełnosprawność	85	79	84
Długotrwała lub ciężka choroba	72	56	58
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	66	60	69
Przemoc w rodzinie	21	28	3
Alkoholizm	5	3	1
Narkomania	0	0	1

Trudności adaptacyjne po opuszczeniu zakładu karnego	3	2	5
Zdarzenie losowe	1	1	4
Sytuacja kryzysowa	0	0	0

Bezrobocie

Głównym problemem społecznym Gminy jest bezrobocie. Liczba świadczeniobiorców z tego tytułu w latach 2013-2015 kształtuje się następująco:

Wykres 9. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.

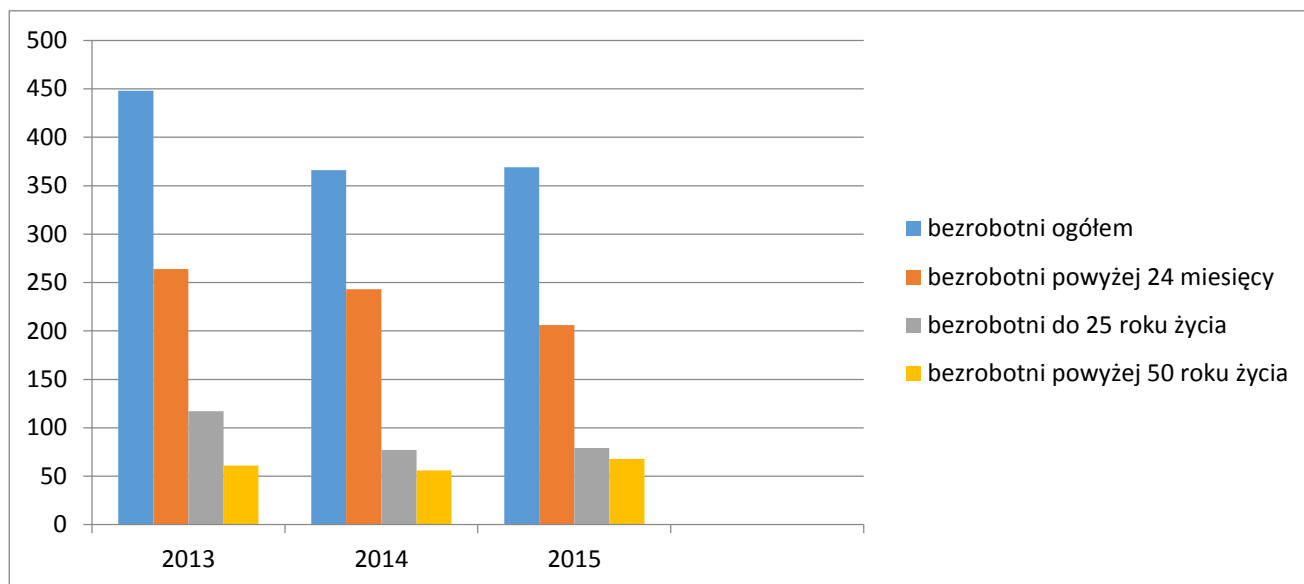
W przeciągu ostatnich trzech lat zauważalny jest spadek osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Lublinie.

Tabela 11. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Jabłonna w latach 2013-2015. Źródło: dane PUP Lublin.

Dane	2013	2014	2015
Liczba bezrobotnych ogółem	448	366	369
Bezrobotne kobiety	196	169	172
Bezrobotni mężczyźni	252	197	197
Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy	415	326	320

Ważnym problemem jest niekorzystna struktura bezrobocia w Gminie Jabłonna. Większość osób zarejestrowanych jako bezrobotni, to są osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym zwłaszcza osoby młode oraz długotrwale bezrobotne (powyżej 24 miesięcy), gdzie nagromadzenie problemów społecznych jest większe i wymaga specjalistycznych oddziaływań.

Tabela 12. Struktura bezrobocia w Gminie Jabłonna w latach 2013-2015. Źródło: dane PUP Lublin.

W związku z poszerzeniem definicji osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy o osoby do 30 roku życia, należy wskazać, iż w Gminie Jabłonna bezrobotni do 30 roku życia w 2015 roku stanowili grupę 152 osób.

Szansa na aktywizację tych osób jest atrakcyjne położenie gminy, blisko Lublina, w powiecie lubelskim, gdzie stopa bezrobocia jest wyraźnie niższa, niż w innych powiatach województwa. Dane dotyczące stopy bezrobocia na tle powiatu, województwa i kraju przedstawia poniższa tabela.

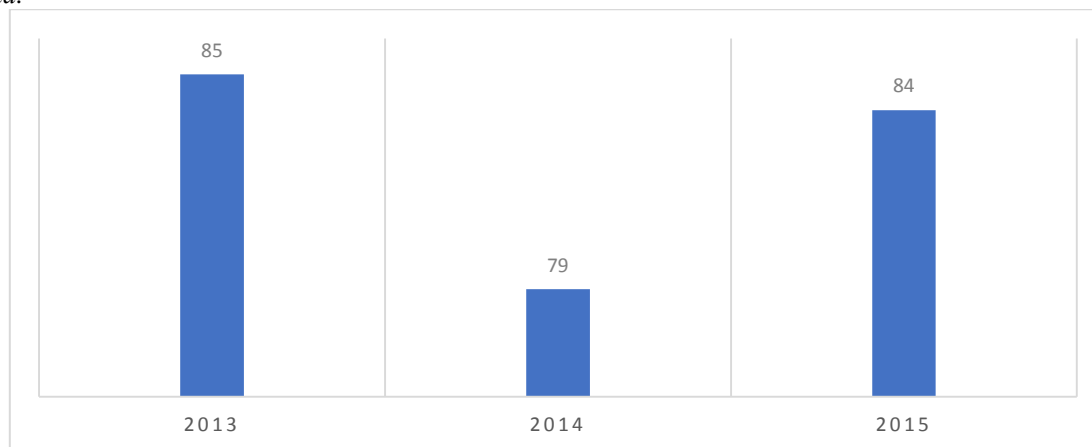
Tabela 13. Stopa bezrobocia w Powiecie Lubartowskim, Województwie Lubelskim oraz Kraju w lutym 2016 r. Źródło: dane GUS.

	II/2016
Powiat Lubelski	10,5 %
Województwo Lubelskie	12,2 %
Polska	10,3 %

Niepelnosprawność

Następnym co do liczebności beneficjentów problemem społecznym Gminy jest niepełnosprawność. W latach 2013-2015 liczba świadczeniobiorców z tego tytułu była zmienna.

Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2013-2015. Źródło: GOPS Jabłonna.

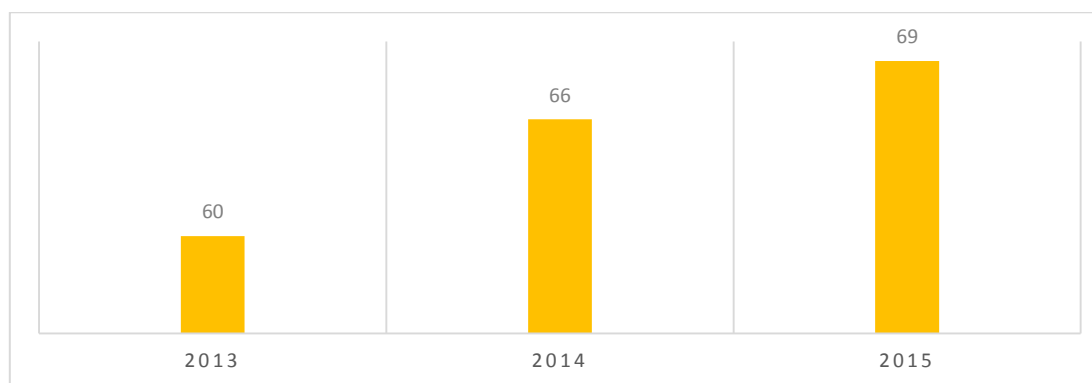

Według danych PCPR w Lublinie w latach 2013-2015 z Gminy Jabłonna 155 osób posiadało orzeczenie o niepełnosprawności.

Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Ważnym powodem uprawniającym rodziny do pobierania świadczeń są problemy wynikające z ich bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Ilość rodzin objętych pomocą z tego tytułu w gminie w latach 2013-2015 systematycznie rośnie.

Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.

Biorąc pod uwagę typy rodzin, które korzystały ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2013-2015, należy stwierdzić, że największym świadczeniobiorcą były rodziny z dziećmi.

Tabela 14. Typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.

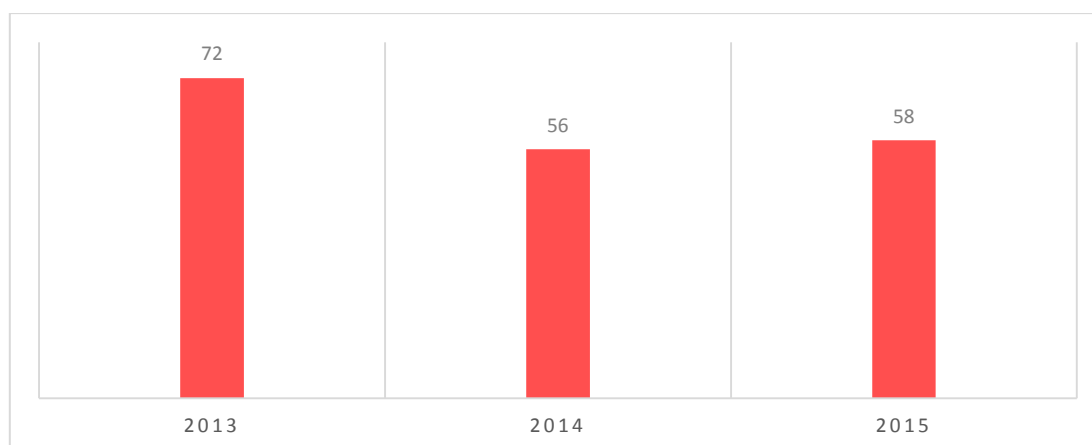
Rodzaj rodziny	Liczba rodzin		
	2013	2014	2015
Rodziny z dziećmi	131	119	115
Rodziny niepełne	30	30	31
Rodziny emerytów i rencistów	21	17	21

Dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej zapewnia się pieczę zastępczą, którą organizuje powiat. Rodzinną formą pieczy jest rodzina zastępcza, natomiast instytucjonalną są placówki opiekuńczo – wychowawcze. Według danych PCPR w Lublinie dla Gminy Jabłonna w latach 2013-2015 prowadzono 3 sprawy w zakresie ograniczenia, zawieszenia i pozbawienia opieki rodzicielskiej, 7 dzieci umieszczono w placówce opiekuńczo-wychowawczej (Dom Dziecka).

Długotrwała lub ciężka choroba

Kolejnym powodem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Jabłonna korzystających z pomocy społecznej są problemy wynikające z długotrwałej lub ciężkiej choroby. Na przestrzeni trzech lat liczba rodzin pobierających świadczenia z tego tytułu zmniejszyła się.

Wykres 12. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.

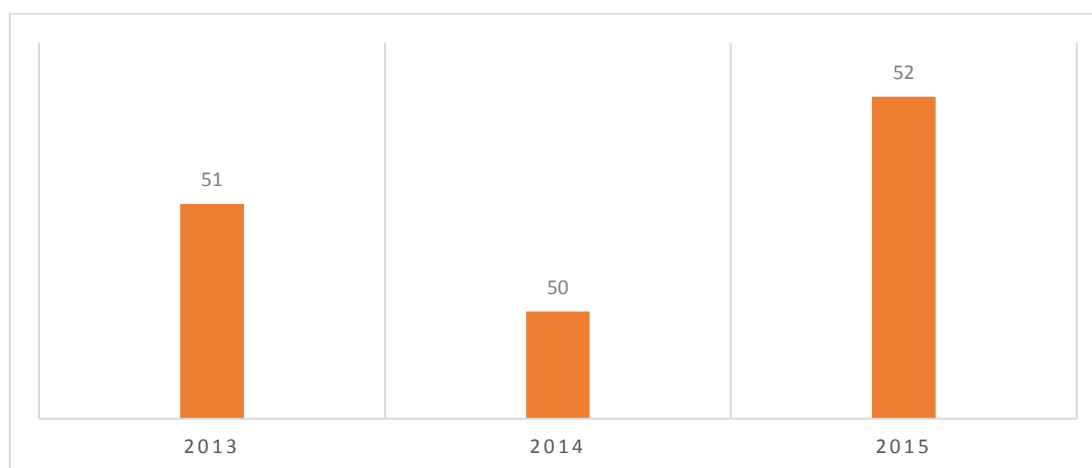

Ubóstwo

Jednym z powodów trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Jabłonna korzystających z pomocy społecznej jest ubóstwo. Ubóstwo jest określane jako stan uwarunkowany najczęściej niewystarczającą wysokością dochodów. Brak dochodów uniemożliwia zaspokajanie potrzeb, a przy utrzymującym się długim okresie występowania niedostatku, stanowi zagrożenie wykluczenia społecznego. Utrzymujący się stan ubóstwa powoduje niemożność zaspokajania potrzeb biologicznych we własnym zakresie oraz deficyty uczestnictwa w różnych sferach życia społecznego. Problem ubóstwa wiąże się z innymi czynnikami takimi, jak bezrobocie, choroby, dysfunkcyjność rodzin, alkoholizm. Na ubóstwo patrzy się też jako na problem niedożywienia, braku wykształcenia i złą jakością usług medycznych.

Jak ilustruje poniższy wykres, na przestrzeni trzech lat liczba beneficjentów otrzymujących wsparcie z tego tytułu utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Wykres 13. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.

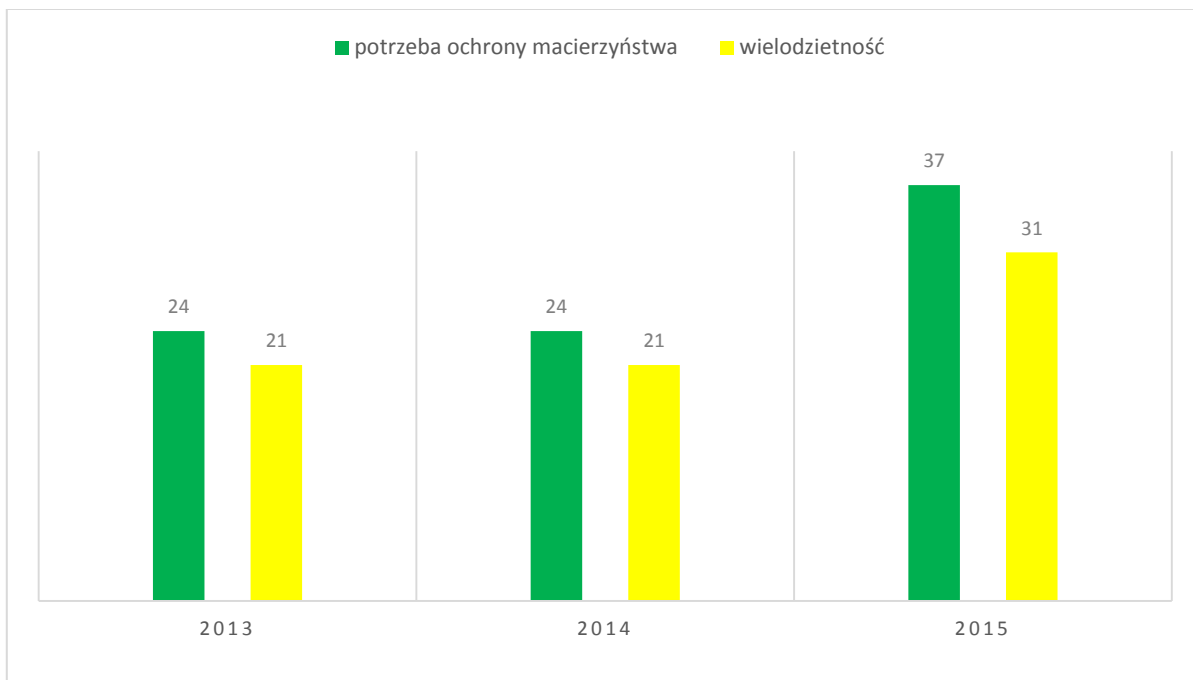

Potrzeba ochrony macierzyństwa

Liczba osób otrzymujących wsparcie z tytułu ochrony macierzyństwa w roku 2015 w stosunku do lat ubiegłych wzrosła. Należy podkreślić, że osobą, która powinna pomóc zwalczać zaistniałą sytuację jest pracownik socjalny. Jego rolą powinno być uświadamianie kobiet o ich prawach, zachęcanie ich do walczenia z nieuczciwymi pracodawcami oraz informowanie odpowiednich instytucji o łamaniu prawa.

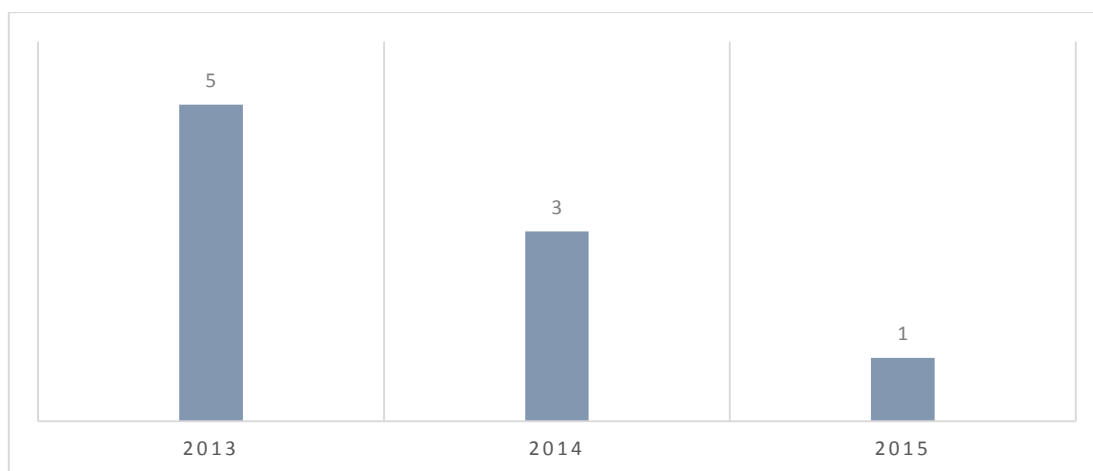
Wykres 14. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2013-2015.
Źródło: dane GOPS Jabłonna.

Alkoholizm

Z roku na rok spada w gminie liczba rodzin, którym udzielono wsparcia ze względu na uzależnienie od alkoholu.

Wykres 15. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu alkoholizmu w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.

Osoby dotknięte problemem uzależnień mogą korzystać z pomocy Punktu Konsultacyjnego,

w którym pracują psycholog i pracownik socjalny.

Tabela 15. Działalność Punktu Konsultacyjnego w latach 2013 – 2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.

Osoby zgłaszające się do punktu	2013		2014	
	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób
Osoby uzależnione od alkoholu	20	7	20	12
Członkowie rodzin z problemem alkoholowym (w tym współuzależnieni i DDA)	15	5	6	3
Ofiary przemocy w rodzinie	6	2	10	4
Osoby stosujące przemoc w rodzinie	4	2	4	4

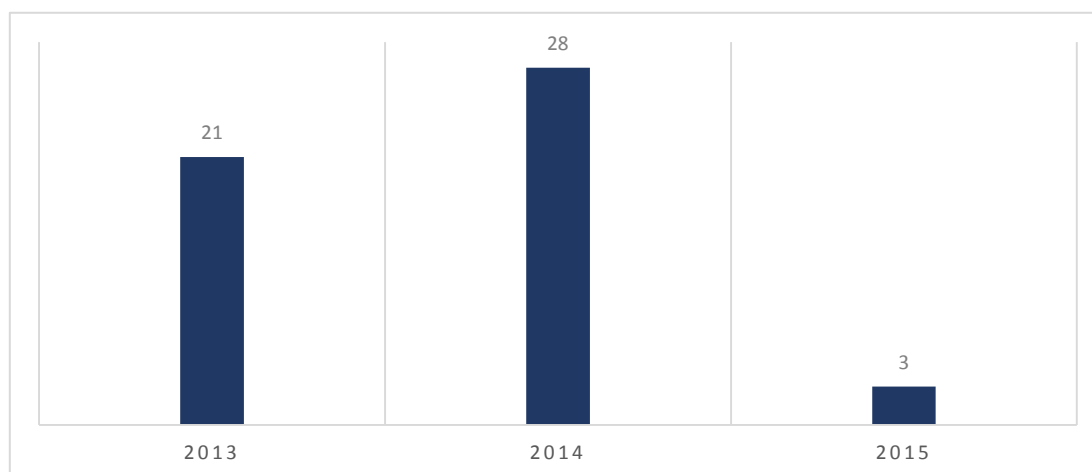
Na posiedzeniach w 2013 roku rozpatrzono 5 wniosków w sprawie zastosowania przymusowego leczenia odwykowego, prowadzono bezpośrednie rozmowy z 10 osobami nadużywającymi alkohol oraz 22 członkami ich rodzin. Na posiedzeniach w 2014 roku rozpatrzono 12 wniosków w sprawie zastosowania przymusowego leczenia odwykowego, prowadzono bezpośrednie rozmowy z 26 osobami nadużywającymi alkohol oraz 10 członkami ich rodzin.

W Gminie Jabłonna w latach 2013 – 2014 nie przyznano świadczeń z tytułu uzależnień od narkotyków, natomiast w 2015 roku przyznano 1 świadczenie z tego tytułu.

Przemoc w rodzinie

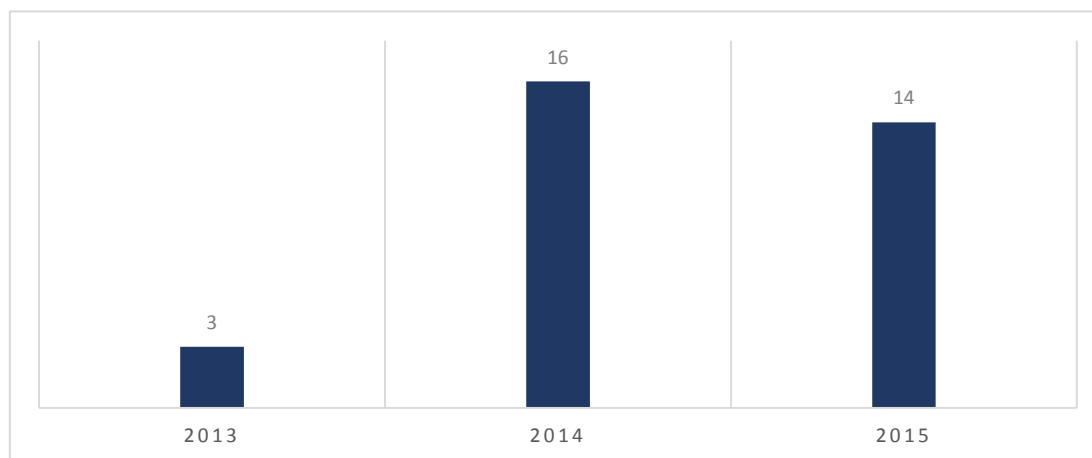
W latach 2013 – 2015 w Gminie Jabłonna przyznawano pomoc rodzinom z powodu występowania przemocy domowej.

Wykres 16. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu przemocy w rodzinie w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna

Liczbę sporządzonych „Niebieskich Kart” dla mieszkańców dotkniętych przemocą domową z terenu Gminy Jabłonna na przestrzeni ostatnich trzech lat przedstawia poniższy wykres.

Wykres 17. Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart” w latach 2013-2015. Dane GOPS Jabłonna.

Ofiarami przemocy w rodzinie są najczęściej kobiety, natomiast sprawcami przemocy są głównie mężczyźni, będący najczęściej pod wpływem alkoholu. W rodzinach dotkniętych przemocą domową dodatkowo występują inne dysfunkcje takie, jak: uzależnienie od alkoholu, rodziny te nierzadko dotknięte są ubóstwem, bezrobociem.

W 2013 roku w gminie podjęto 21 działań interwencyjnych z powodu przemocy domowej, założono 3 „Niebieskie Karty”. W 2014 roku podjęto 16 działań interwencyjnych oraz założono 16 „Niebieskich Kart”. Zakończono 7 procedur "Niebieska Karta", na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. W 2015 roku podjęto 14 działań interwencyjnych oraz założono 14 „Niebieskich Kart”. Zakończono 16 procedur "Niebieska Karta", na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. W jednym przypadku procedurę zakończono na skutek rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań. Na koniec 2015 roku w Gminie Jabłonna procedurą "Niebieskie Karty" nadal było objętych 30 rodzin.

Tabela 16. Dane dotyczące przemocy na terenie Gminy Jabłonna w latach 2013 – 2015. Źródło: Zespół Interdyscyplinarny Gminy Jabłonna.

	2013	2014	2015
Sprawcy przemocy	25	16	14
Niebieskie Karty	25	16	14

	2013	2014	2015
Powołane grupy robocze do prowadzenia procedury Niebieskiej Karty	25	27	23
Ilość wniosków skierowanych do sądu na podstawie Niebieskich Kart	1	2	2
Porady udzielone przez psychologa	7	10	15

Dla rodzin, w których doszło do przemocy, opracowany został plan pomocy rodzinie. W tym okresie prowadzony był monitoring sytuacji przez policję, jak i pracowników socjalnych. Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego na bieżąco diagnozowali sytuacje w poszczególnych rodzinach, wymieniali się informacjami, omawiali możliwości udzielenia adekwatnego wsparcia rodzinie. Omawiane były również możliwości dotyczące profilaktyki, rozpowszechniania wiedzy na temat przemocy w środowisku, podnoszenia kwalifikacji osób pracujących z rodziną dotkniętą przemocą.

6.2 Problemy i oczekiwania społeczne wg uczestników warsztatów i na podstawie ankiety

Na spotkaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Jabłonna z punktu widzenia pracowników instytucji, działaczy organizacji społecznych, uczestnicy warsztatów wyodrębnili następujące problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzież, rodziny, osoby starsze i osoby niepełnosprawne:

- 1) dzieci i młodzież
  - uzależnienia od alkoholu, narkotyków i dopalaczy
  - cyberprzemoc
  - trudna sytuacja rodzinna
  - uzależnienie od gier komputerowych i Internetu
  - brak zainteresowania ze strony rodziców
  - przemoc słowna wśród rówieśników
  - dyskryminacja w grupie rówieśniczej ze względu na sytuację materialną, wygląd
  - trudności w relacjach rówieśniczych
  - braki w kompetencjach miękkich
  - brak miejsc spotkań – nieinstytucjonalnych, nieformalnych

- brak programów wsparcia i rozwoju, także w obszarze profilaktyki uzależnień
- brak diagnozy potrzeb i dopasowanej oferty zajęć pozalekcyjnych
- brak inwestycji w liderów młodzieżowych
- brak dorosłych liderów – animatorów, brak koncepcji jak do nich dotrzeć i jak ich wspierać
- rozbitcie gminy na lokalne środowiska wiejskie, niewspółpracujące ze sobą
- brak Młodzieżowej Rady Gminy

2) rodziny

- problemy rodzin wielodzietnych
- wzrost liczby rodzin niepełnych
- bezrobocie
- przemoc w rodzinach
- uzależnienia od alkoholu, narkotyków, hazardu
- trudna sytuacja materialna rodzin
- niezaradność życiowa, problemy wychowawcze
- migracje w celach zarobkowych
- brak dostępnych świetlic – miejsc spotkań dla mieszkańców gminy
- znikoma ilość zakładów pracy na terenie gminy
- brak czasu dla dzieci, niska jakość wspólnie spędzanego czasu
- brak edukacji rodziców
- dwa rozłączne, nieintegrujące się środowiska w gminie: napływowi i autochtoni.

3) osoby starsze i osoby niepełnosprawne

- brak danych na temat osób niepełnosprawnych
- bariery architektoniczne
- pomoc dla osób niepełnosprawnych ograniczona tylko do pomocy materialnej
- oferta dla osób starszych i osób niepełnosprawnych dostępna tylko w miejscowości gminnej, brak działań w poszczególnych miejscowościach gminy
- brak organizacji grupujących osoby starsze i osoby niepełnosprawne
- brak świadomości mieszkańców gminy na temat potrzeb osób starszych i osób niepełnosprawnych
- brak uwzględnienia w działaniach osób starszych i osób niepełnosprawnych mieszkających w gminie, a niezameldowanych w gminie

Nieodłącznym elementem diagnozy problemów społecznych, które mogą pojawić się na terenie gminy, są tzw. ankiety ewaluacyjne. W tego typu badaniu udział wzięło 69 mieszkańców Gminy

Jabłonna (44 kobiet i 22 mężczyzn, w trzech kwestionariuszach brakowało danych na temat płci respondenta).

Poniżej zaprezentowane zostały szczegółowe informacje na temat profilu społeczno-demograficznego badanej grupy:

Wykształcenie:

- podstawowe - 12
- zawodowe - 7
- średnie - 13
- policealne - 2
- wyższe - 30
- brak danych - 5

Kategorie wiekowe:

- 13-16 lat - 2
- 17-25 lat - 8
- 26-59 lat - 55
- 60 i więcej - 4
- brak danych - 0

Zawód:

- uczeń - 6
- rolnik - 9
- przedsiębiorca - 7
- pracownik umysłowy - 27
- pracownik fizyczny - 6
- emeryt/rencista - 6
- bezrobotny - 6
- brak danych - 2

W pytaniu dotyczącym poziomu wykształcenia, największa grupa badanych deklarowała posiadanie wykształcenia wyższego, dominującą grupą wiekową okazały się z kolei osoby pomiędzy 26. a 59. rokiem życia, pod względem wykonywanego zawodu największą grupą okazali się pracownicy umysłowi.

Oprócz przedstawionych danych metryczkowych, respondenci zostali poproszeni w pierwszej części ankiety o wypełnienie poniższej tabeli określając stopień zadowolenia z podanych warunków życia w Gminie. Należało zaznaczyć jedną z możliwych odpowiedzi od 0 do 4, przy czym 0 – bardzo niezadowolony/a; 1 – niezadowolony/a; 2 – niezdecydowany/a; 3 – zadowolony/a; 4 – bardzo zadowolony/a).

W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony/a z następujących warunków życia w gminie	Bardzo niezadowolony/a	Niezadowolony/a	Niezdecydowany/a	Zadowolony/a	Bardzo zadowolony/a
1. Organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe)	4	17	26	21	1
2. Dostęp do Internetu	7	8	7	38	10

3. Dostęp do informacji na temat wydarzeń w gminie	1	5	10	37	14
4. Dostęp do kultury: biblioteka, koncerty, wystawy	0	14	10	38	7
5. Organizacja imprez cyklicznych w gminie	0	9	22	34	4
6. Dostępność doradztwa psychologiczno – prawnego	1	22	26	14	4
7. Poziom pomocy społecznej	2	10	21	28	8
8. Poziom opieki zdrowotnej	7	27	14	19	2
9. Bezpieczeństwo publiczne	10	11	9	31	8
10. Warunki mieszkaniowe	5	10	4	46	4
11. Miejsca rekreacji (np. parki, skwer, place zabaw)	8	21	16	21	2
12. Jakość szkół	2	12	24	26	4
13. Dostępność przedszkoli	2	8	21	32	6
14. Żywość lokalnej tradycji i historii w codziennym życiu	0	11	36	19	1
15. Siła więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców	3	20	31	13	1
16. Dostępność handlu i usług	3	30	6	26	4
17. Poziom udziału mieszkańców w życiu publicznym gminy	4	16	30	17	2

* Nie wszyscy badani odpowiedzieli na wszystkie pytania

Najbardziej pozytywnie (odpowiadając „Zadowolony/a” lub „Bardzo zadowolony/a”) ocenili respondenci następujące aspekty życia w Gminie Jabłonna:

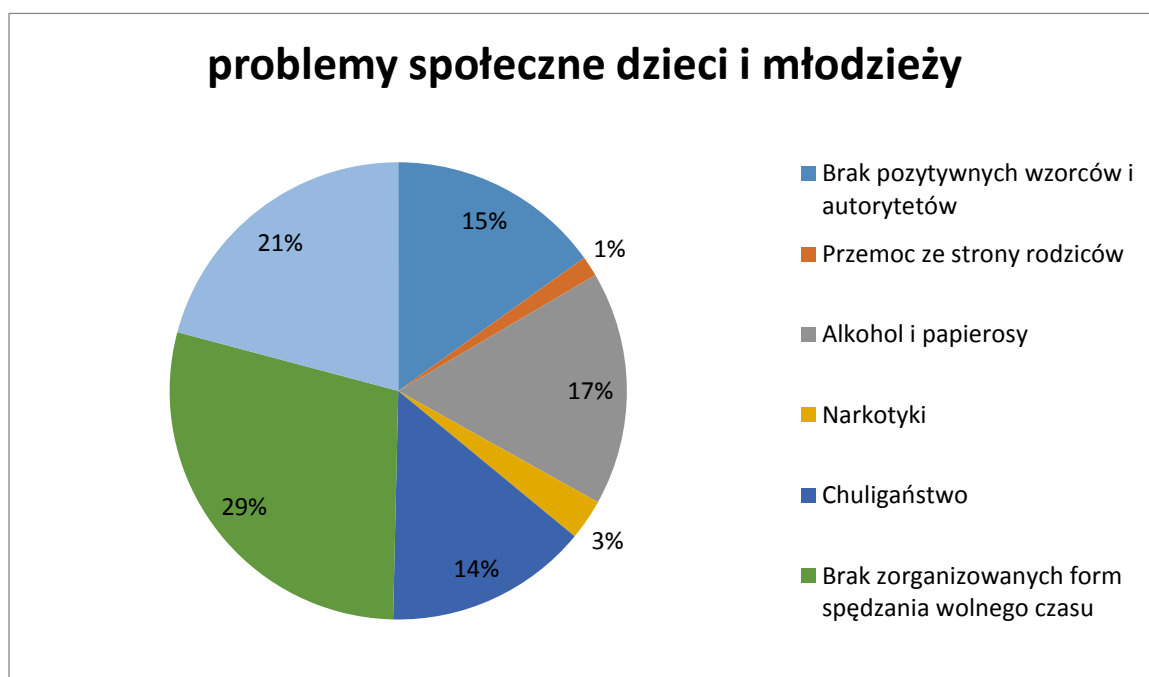
- Warunki mieszkaniowe (52 wskazania)
- Dostęp do informacji na temat wydarzeń w gminie (51 wskazań);
- Dostęp do Internetu (48 wskazań);
- Dostęp do kultury: biblioteka, koncerty, wystawy (45 wskazań);

Najmniej usatysfakcjonowani ankietowani okazali się w stosunku do następujących obszarów funkcjonowania gminy (odpowiedź „Niezadowolony/a” lub „Bardzo niezadowolony/a”):

- Poziom opieki zdrowotnej (34 wskazania);
- Dostępność handlu i usług (33 wskazania);
- Miejsca rekreacji, np. parki, skwer, place zabaw (29 wskazań)

1. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy ?

- a) Brak pozytywnych wzorców i autorytetów (21 wskazań)
- b) Przemoc ze strony rodziców (2 wskazania)
- c) Alkohol i papierosy (23 wskazania)
- d) Narkotyki (4 wskazania)
- e) Chuligaństwo (20 wskazań)
- f) Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (40 wskazań)
- g) Bezproduktywne spędzanie czasu wolnego (29 wskazań)

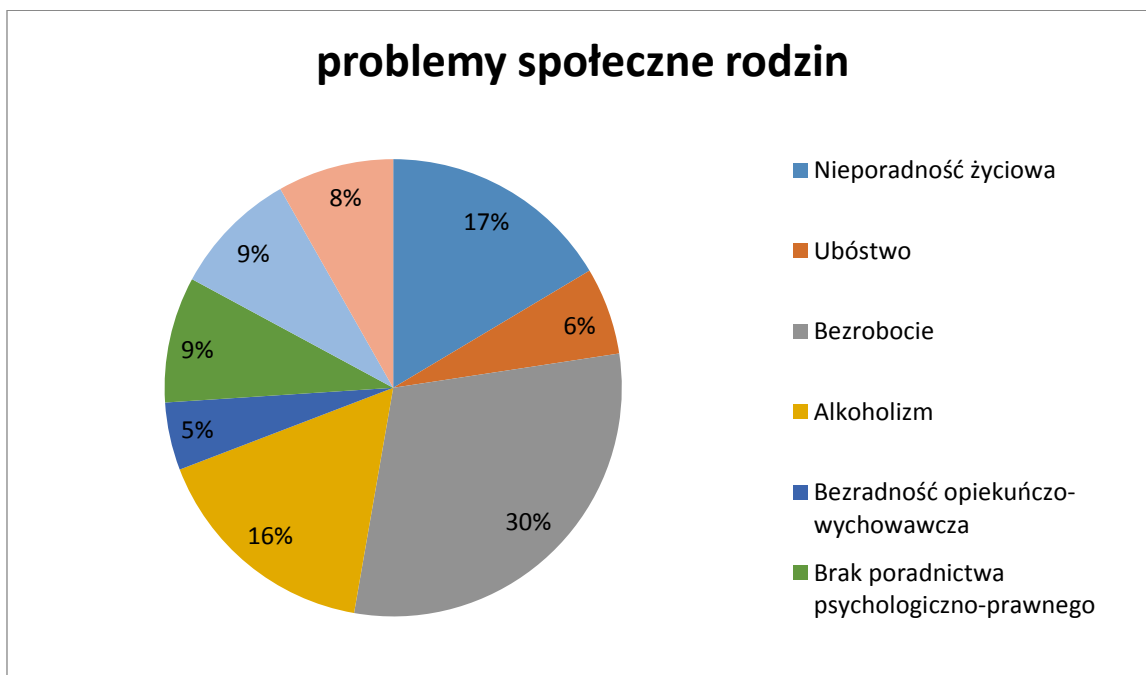

2. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy ?

- a) Nieporadność życiowa (24 wskazania)
- b) Ubóstwo (9 wskazań)
- c) Bezrobocie (44 wskazania)

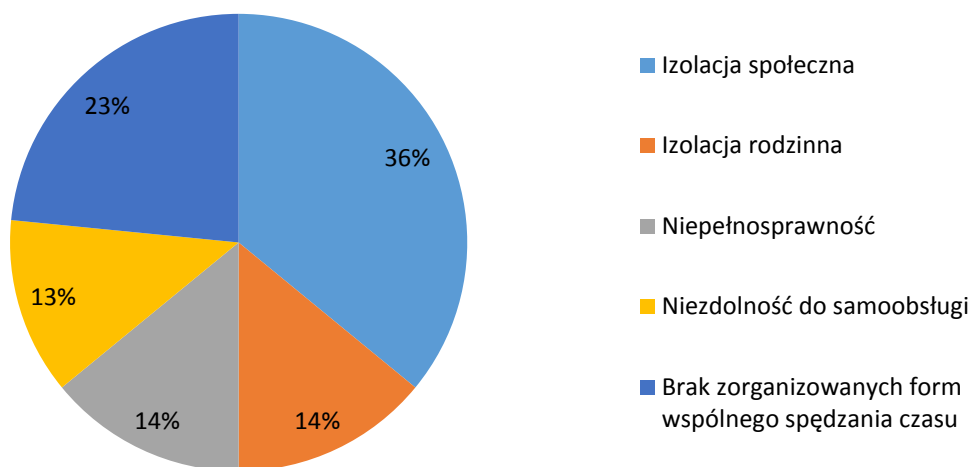
- d) Alkoholizm (24 wskazania)
- e) Bezradność opiekuńczo-wychowawcza (7 wskazań)
- f) Brak poradnictwa psychologiczno-prawnego (13 wskazań)
- g) Niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami (13 wskazań)
- h) Zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych (12 wskazań)

3. Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy ?

- a) Izolacja społeczna (samotność) (46 wskazań)
- b) Izolacja rodzinna (odrzućenie) (18 wskazań)
- c) Niepełnosprawność (18 wskazań)
- d) Niezdolność do samoobsługi (16 wskazań)
- e) Brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu (30 wskazań)

problemy społeczne osób starszych

4. Jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy ?

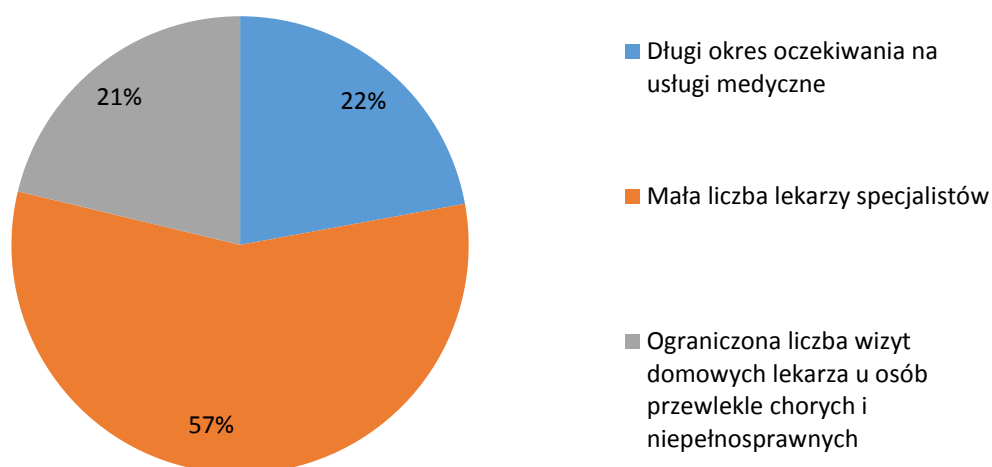
a) Długi okres oczekiwania na usługi medyczne (25 wskazań)

b) Mała liczba lekarzy specjalistów (64 wskazania)

c) Ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych (24 wskazania)

inne: niemiły personel, powinna być dodatkowa przychodnia

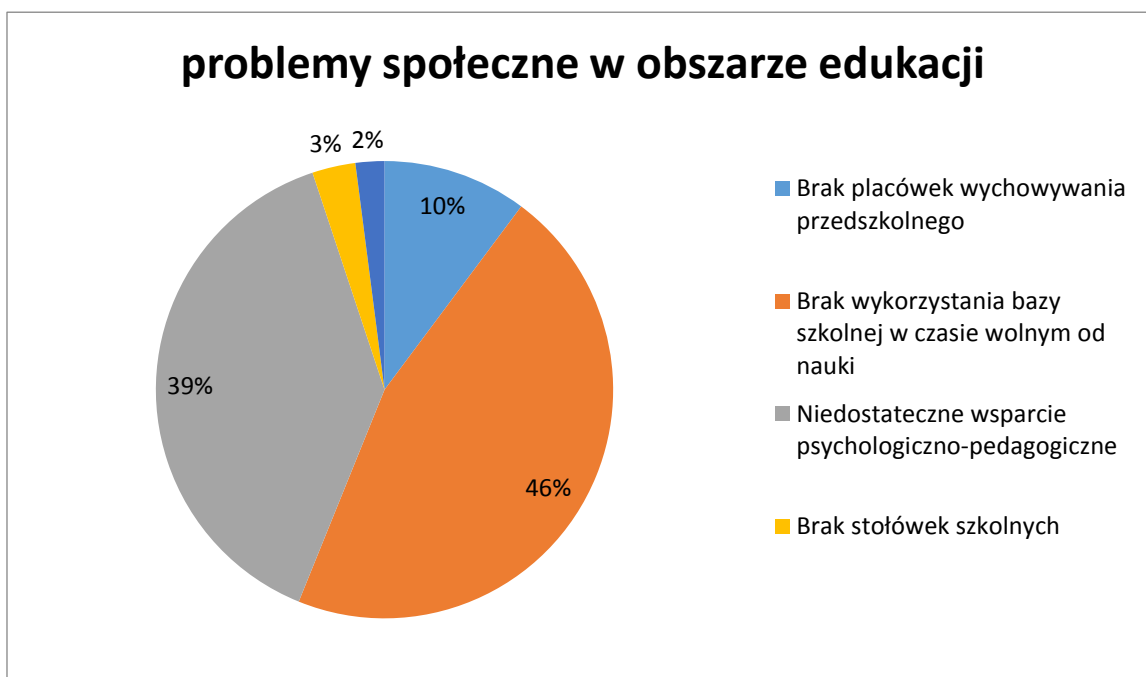
problemy w obszarze opieki zdrowotnej

5. Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy ?

- a) Brak placówek wychowywania przedszkolnego (10 wskazań)
- b) Brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki (45 wskazań)
- c) Niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne (38 wskazań)
- d) Brak stołówek szkolnych (3 wskazania)
- e) Niewystarczający dostęp do świetlic szkolnych (2 wskazania)

Inne: dodatkowe zajęcia, brak żłobka, słaba oferta j. obcych nauczanych w szkole, brak wykwalifikowanych nauczycieli

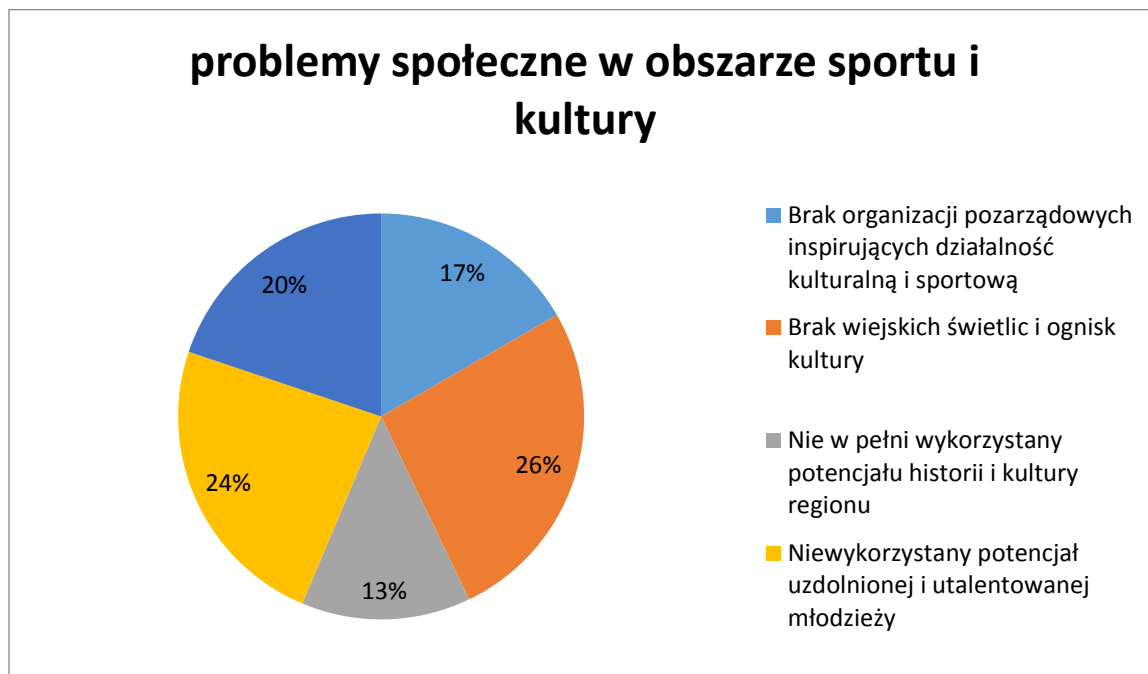

6. Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy ?

- a) Brak organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną i sportową (21 wskazań)
- b) Brak wiejskich świetlic i ognisk kultury (33 wskazania)
- c) Nie w pełni wykorzystany potencjału historii i kultury regionu (17 wskazań)

d) Niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży (30 wskazań)

e) Zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych (25 wskazań)

Za najważniejsze problemy społeczne dotyczące Gminę Jabłonna mieszkańcy uznali:

1) wśród dzieci i młodzieży:

- brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (29%)
- bezproduktywne spędzanie czasu wolnego (21 %)
- alkohol i papierosy (17 %)

2) wśród rodzin:

- bezrobocie (30 %)
- alkoholizm oraz nieporadność życiowa (po 17%)

3) wśród osób starszych:

- izolacja społeczna (samotność) (36 %)
- brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu (23 %)
- izolacja rodzinna (odrzućenie) oraz niepełnosprawność (po 16 %)

4) w obszarze opieki zdrowotnej:

- mała liczba lekarzy specjalistów (57%)
- długi okres oczekiwania na usługi medyczne (22 %)

- ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych (21%)

5) w obszarze edukacji:

- brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki (46%)
- niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne (39%)

6) w obszarze sportu i kultury:

- brak wiejskich świetlic i ognisk kultury (26%)
- niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży (24%)
- zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych (20%)

Kolejną częścią ankiety były wymienione poniżej zadania, służące rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie Gminy. Ankietowani zostali poproszeni o ocenę używając skali od 1 do 10, na ile ważne są poszczególne zadania przez wpisanie jednej cyfry ze skali w kolumnie po prawej stronie za każdym zdaniem. Po uśrednieniu wyników, oceny respondentów przedstawiają się następująco:

1.	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog).	9,32
2.	Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach.	8,81
3.	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych.	8,56
4.	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin.	8,46
5.	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli.	8,03
6.	Finansowanie płatnych szczepionek dla dzieci	7,78
7.	Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy.	7,75
8.	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych.	7,74
9.	Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy.	7,64
10.	Likwidacja barier architektonicznych w urzędach.	7,46
11.	Założenie wolontariatu	7,04
12.	Potrzeba pedagogizacji rodziców i dzieci	6,96

13.	Założenie grupy wsparcia dla osób niepełnosprawnych.	6,9
14.	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej.	6,88
15.	Mieszkania chronione, lokale socjalne.	6,68
16.	Mobilny punkt pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych.	6,62
17.	Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych.	6,58
18.	Dzienny Dom Pomocy Społecznej.	6,28
19.	Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy	6,19
20.	Założenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	4,38

Powyższa tabela ilustruje, jak wysoki priorytet przyznali ankietowani konkretnym zadaniom, mającym na celu rozwiązanie różnych problemów społecznych (skala od 1 do 10, ocena średnia grupy). Najwyższe oceny uzyskały:

- Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog).
- Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach.
- Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
- Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin.
- Wydłużenie czasu pracy przedszkoli

Za zadania o najniższym priorytecie zostały uznane:

- Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych.
- Dzienny Dom Pomocy Społecznej.
- Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy
- Założenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

6.3 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - duży potencjał w napływowych mieszkańcach gminy - otwartość gminy na współpracę z NGO - aktywne i profesjonalne NGO działające w gminie - atrakcyjne położenie geograficzne gminy – blisko Lublina - prawidłowa dyslokacja służb, częste patrole policji wysyłane w rejony zagrożenia - dobra współpraca instytucji działających na terenie gminy - aktualna diagnoza problemów społecznych występujących w gminie - dobra infrastruktura edukacyjna, profesjonalna kadra nauczycielska - dobrze rozwinięta infrastruktura kulturalna, sportowa - rozwinięta infrastruktura ochrony zdrowia, badania profilaktyczne - profesjonalna kadra medyczna - profesjonalna i doświadczona kadra z obszaru kultury - profesjonalna kadra pomocy społecznej - dostępna oferta wsparcia specjalistycznego - realizacja programów pomocowych współfinansowanych ze środków zewnętrznych (dożywianie) - realizacja projektów finansowanych przez środków UE - współpraca pomiędzy instytucjami i organizacjami - aktywna działalność GKRPA, ZI, grup roboczych - aktywnie działające zespoły śpiewacze - wzrost świadomości i chęci zaangażowania w działania - bogata oferta wydarzeń kulturalnych, 	<ul style="list-style-type: none"> - niewykorzystanie potencjału tkwiącego w nowych mieszkańcach gminy - podział społeczności gminy na swoich i napływowych, brak wiedzy o sobie, brak wzajemnych kontaktów - mała ilość aktywnych NGO - inicjatywy społeczne grupowane tylko wokół klubów sportowych, KGW i OSP - zmniejszająca się liczba urodzeń - wzrost ilości dzieci z różnego rodzaju deficytami - niewystarczająca liczba miejsc pracy - brak miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych - brak infrastruktury socjalnej: mieszkań chronionych, socjalnych - niewystarczający dostęp do opieki medycznej w szkołach - brak specjalnej oferty dla seniorów (klubów seniora, Uniwersytetu III Wieku) - brak specjalnej oferty dla osób niepełnosprawnych - utrudniony dostęp do WTZ - niewystarczający dostęp do lekarzy specjalistów, do rehabilitacji medycznej - długi okres oczekiwania na przyjazd karetki pogotowia - brak grup typu AA, ALANON - niewystarczająca siatka połączeń komunikacji publicznej pomiędzy miejscowościami - brak oświetlenia i chodników w niektórych miejscowościach - brak spółdzielni socjalnej - brak gminnego pełnomocnika ds. ngo - słabo rozwinięty wolontariat - rosnący zakres zadań GOPS, biurokratyzacja - zbyt mało inwestycji w liderów lokalnych

<p>edukacyjnych, sportowych, prewencyjnych dla społeczności gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - niedostępna infrastruktura społeczna: zamknięte świetlice, odpłatne boiska - mała aktywność społeczna, zwłaszcza poza miejscowością gminną
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój przedsiębiorczości - rozwój turystyki, agroturystyki - rozwój handlu - rozwój ekonomii społecznej - wsparcie szkoleniowe - tworzenie i wdrażanie specjalnych programów pomocowych - wykorzystanie zewnętrznych środków finansowych - rozwój społecznych grup wsparcia - wzrost znaczenia organizacji pozarządowych - polityka prorodzinna 	<ul style="list-style-type: none"> - migracje ludzi młodych za pracą - rozbicie więzi rodzinnych, społecznych - rozluźnienie standardów moralnych - rozwój patologii/uzależnień - powiększenie się obszaru dysfunkcji rodzinnych - wzrost agresywnych zachowań dzieci i młodzieży - wzrost liczby uzależnionych od alkoholu w tym kobiet - bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów - brak zabezpieczenia społecznego na wypadek choroby, starości - wyuczona bezradność, roszczeniowość postaw - pogłębiające się ubożenie rodzin ubogich - starzenie się społeczeństwa i stopniowe wyludnienie - izolacja społeczna - bierność społeczna - negatywne nastawienie społeczne do osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym

IV. Planowanie działań

1. Misja i wizja Gminy Jabłonna

Misja:

Integralny rozwój człowieka w Gminie Jabłonna.

Wizja rozwoju społecznego Gminy Jabłonna:

Gmina Jabłonna miejscem przyjaznym, umożliwiającym wysoki poziom życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój gospodarczy, profesjonalną pomoc społeczną, nowoczesną edukację, dynamiczny rozwój kultury, sportu i turystyki, dobrą opiekę medyczną i socjalną oraz integrację społeczności lokalnej.

Kluczowym zadaniem władz Gminy Jabłonna jest zapewnienie wysokiego poziomu życia swoim mieszkańcom, a więc stworzenie możliwości i warunków do rozwoju we wszystkich dziedzinach życia. Na szczególną uwagę zasługują osoby, które z takich czy innych przyczyn samodzielnie nie są w stanie włączyć się w szereg przemian podnoszących warunki życiowe społeczności lokalnej. Specjalistyczne wsparcie tych osób stworzy im szansę do rozwoju, a co za tym idzie przełoży się na spadek patologii społecznych w Gminie. Zakres zadań związanych ze sferą społeczną oddziałującą na standard życia mieszkańców jest bardzo szeroki. Wizja rozwoju Gminy zostanie zrealizowana poprzez działania z zakresu: sportu, rekreacji, turystyki, edukacji, kultury, opieki zdrowotnej i społecznej.

2. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Analiza szerokiego spektrum programów rozwoju, których wdrażanie będzie w perspektywie co najmniej najbliższych 10 lat oddziaływać na sytuację w Gminie Jabłonna, pozwala prognozować, że w tym okresie, pomoc społeczna stanowić będzie fundamentalny element w polityce zarówno państwa polskiego, jak i samorządu lokalnego. Będzie to efekt między innymi wprowadzania w życie programu „Europa 2020”, który wiele uwagi poświęca poprawie sytuacji w sferze społecznej.

Gmina Jabłonna, podobnie jak inne samorządy w Polsce, stanie wkrótce przed koniecznością zmierzenia się z nowymi problemami wynikającymi zarówno z uwarunkowań lokalnych, jak wpływu zewnętrznej sytuacji społeczno-polityczno-gospodarczej. Wśród czynników zewnętrznych mających istotny wpływ na sytuację społeczną w Gminie warto wymienić te, które wynikają z niekorzystnych perspektyw demograficznych – starzenie się społeczeństwa

Gminy, migracji - zwłaszcza ludzi młodych, napływu imigrantów, niekorzystnych zmian w obszarze podstawowych wartości rodzinnych skutkujących rozbiciem rodzin, w tym rodzin wielopokoleniowych, oraz innych nieznanymi jeszcze dzisiaj zagrożeń.

Mając na względzie oddziaływania i problemy globalne, lokalna polityka społeczna w Gminie Jabłonna musi uwzględniać narastający problem starzenia się społeczeństwa, zmiany systemu wartości, zmiany w strukturze rodziny, czy też powiększające się obszary zagrożeń funkcjonowania jednostki i rodziny. Można więc przyjąć, że pomoc społeczna będzie podlegać dużym przemianom zarówno w układzie instytucjonalnym, jak i zadaniowym. Rozwój sytuacji społecznej na terenie Gminy będzie ściśle związany z rozwojem ekonomiczno – społecznym społeczności lokalnej. Uwzględniając przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej w Gminie Jabłonna oraz skalę i znaczenie społeczne ujawniających problemów określono cele strategiczne, operacyjne i zadania, które uwzględniają zagrożenia i problemy wynikające z sytuacji zewnętrznej, ale przede wszystkim biorą pod uwagę uwarunkowania lokalne.

Uwzględniając dostępne opracowania analityczne, wyniki ankiet, oraz przeprowadzoną diagnozę lokalnej sytuacji w sferze społecznej sformułowano prognozę przewidywanego rozwoju sytuacji w sferze społecznej.

W układzie celów strategicznych przedstawia się ona następująco:

- **Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i uzależnieniom oraz zapobieganie ich skutkom**

prognozuje się:

- narastające potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy, występowanie poczucia bezradności wśród osób, które utraciły pracę, niskiej wiary w jej uzyskanie, postępującą dezaktualizację kwalifikacji szczególnie osób długotrwale bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo;
- dalsze rozwarstwienie materialne społeczeństwa, ubożenie rodzi szczególnie wielodzietnych, niepełnych i rodzin emerytów i rencistów;
- utrzymywanie się niedoboru pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin, rozproszenie i niewystarczający poziom integracji działań pomocowych świadczonych osobom dotkniętym przemocą, utrzymywanie się niewystarczającego poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom, utrzymywanie się zapotrzebowania na usługi edukacyjne dotyczące problemu przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;

- **Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży**

prognozuje się:

- niską dzietność rodzin dyktowaną m.in. czynnikami ekonomicznymi;
- zwiększającą się liczbę rodzin niepełnych, wymagających wsparcia alimentacyjnego, zwiększającą się liczbę młodocianych matek;
- niewystarczający w stosunku do narastających potrzeb poziom funkcjonowania systemu pieczy zastępczej;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe w stosunku do rodzin;
- występowanie zjawiska niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w wychowaniu dzieci;

- **Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym**

prognozuje się:

- niewystarczająca jakość życia osób z niepełnosprawnością, występowanie sytuacji niepełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, występowanie stanu niewystarczającej integracji społecznej osób z niepełnosprawnością;
- występowanie istotnego odsetka osób bezrobotnych, dla których niepełnosprawność jest dodatkowym ograniczeniem dostępu do zatrudnienia;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- utrzymywanie się potrzeb pomocy względem osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin;
- występowanie izolacji i wykluczenia z życia społecznego osób starszych;
- pogłębiające się ubóstwo osób starszych;
- wzrastające potrzeby w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób starszych;

- **Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego**

Prognozuje się:

- utrzymywanie się zapotrzebowania na nowe lub unowocześnione usługi świadczone przez przygotowane do tego podmioty sektora pozarządowego osobom oraz rodzinom;
- występowanie potrzeb wymagających rozwiązań innowacyjnych dla obszaru polityki społecznej;

- tworzenie szerokich partnerstw lokalnych w celu rozwiązywania problemów społecznych
- wzrost aktywności społecznej mieszkańców;
- utrzymywanie się rozproszenia inicjatyw i działań prowadzonych przez instytucje publiczne i prywatne.

Przedstawione powyżej prognozy pozwalają zdefiniować system działań czyli strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki różnorodnych zagrożeń wynikających zarówno z uwarunkowań zewnętrznych, naturalnych zjawisk biologicznych (np. niepełnosprawności), problemów cywilizacyjnych, jak i niedoskonałości lokalnego systemu polityki społecznej. Proponowana strategia będzie obejmować osiągnięcie celów nastawionych na eliminację zagrożeń oraz poprawę sytuacji, która w czasie opracowywania Strategii została zidentyfikowana jako niekorzystna.

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie Gminy Jabłonna, poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu problemów dotyczących społeczność lokalną. Wdrożenie strategii spowoduje:

- poprawę bezpieczeństwa socjalnego obywateli oraz poprawę warunków ich życia,
- zwiększenie liczby miejsc na lokalnym rynku pracy,
- wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
- poprawę stanu zdrowia i sprawności fizycznej, w tym szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych,
- poprawę jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych,
- zapewnienie dostępu do usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych w środowisku zamieszkania, bez konieczności kierowania mieszkańców do domów pomocy społecznej,
- wzmocnienie pozycji rodziny w społeczności lokalnej,
- zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie,
- zmniejszenie rozmiaru problemu uzależnień w gminie,
- stworzenie dogodnych warunków rozwoju dzieci i młodzieży.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie Gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

3. Cele strategiczne, operacyjne i zadania oraz harmonogram wdrażania strategii

Celem strategii są działania długookresowe i długofalowe, polegające na inwestycji w kapitał ludzki, system edukacji, aktywność obywatelską, poprawę sytuacji materialnej, co przekłada się na działania na rzecz poprawy zatrudnienia oraz budowania lokalnego rynku pracy. Kompleksowa pomoc osobom z problemami społecznymi powinna opierać się ponadto na profilaktyce, systematycznym monitorowaniu sytuacji społecznej i wczesnym reagowaniu na dostrzegane deficyty. Szczegółowa diagnoza i analiza sytuacji społecznej Gminy Jabłonna połączona z badaniami ankietowymi, pozwoliła wyodrębnić następujące cele strategiczne:

- **Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i uzależnieniom oraz zapobieganie ich skutkom**
- **Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży**
- **Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym**
- **Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego**

		Spotkania z przedstawicielami szkół ponadgimnazjalnych	Szkoły	Środki własne i zewnętrzne									
		Spotkania z pedagogiem	GOPS, PUP, szkoły	Środki własne i zewnętrzne									
	Pobudzanie lokalnych inicjatyw społecznych do rozwiązywania problemów rynku pracy	Stworzenie partnerstwa lokalnego na rzecz aktywizacji osób niepracujących	PUP, GOPS, UG	Środki własne i zewnętrzne									
		Utworzenie Gminnego Centrum Informacji	UG, GOPS	Środki własne i zewnętrzne									
		Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej	GOPS, Urząd Gminy, NGO	Środki własne i zewnętrzne									
	Poprawa samooceny, motywacji do zmian oraz aktywności życiowej	Warsztaty kompetencji społecznych	GOPS, GCK, NGO	Środki własne i zewnętrzne									
	Ograniczenie marginalizacji spowodowanej	Dożywianie	UG, GOPS, SZKOŁY	Środki własne i zewnętrzne									

	ubóstwem	Przeprowadzenie akcji pomocy ubogim, zbiórek żywności, odzieży	GOPS, Szkoły,	Środki własne i zewnętrzne									
		Pomoc finansowa	GOPS, UG	Środki własne i zewnętrzne									
		Współpraca z Bankiem żywności, Caritasem, itp.	GOPS, Organizacje Pozarządowe, Związki wyznaniowe	Środki własne i zewnętrzne									
	Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie	Tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe	GOPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne									
		Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie	GOPS	Środki własne i zewnętrzne									
		Działania Zespołu Interdyscyplinarnego grup roboczych	GOPS, Policja, Szkoły, Służba Zdrowia, Kuratorzy Sadowi	Środki własne i zewnętrzne									

		Program korekcyjno edukacyjny dla sprawców	GOPS	Środki własne i zewnętrzne										
Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	Wzrost kompetencji rodzicielskich	Warsztaty kompetencji rodzicielskich, pedagogizacja rodziców	GOPS, Szkoły,	Środki własne i zewnętrzne										
		Wsparcie asystenta rodziny	GOPS	Środki własne i zewnętrzne										
	Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	Prowadzenie prac z uczniem zdolnym poprzez zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, przygotowanie do konkursów	Szkoły, GBP, GCK	Środki własne i zewnętrzne										
		Organizacja zajęć wyrównawczych z poszczególnych przedmiotów	Szkoły	Środki własne i zewnętrzne										
		Organizacja zajęć sportowych, rekreacyjnych, turystyczno-krajoznawczych	Kluby Sportowe, UG, Szkoły, NGO, GKRPA	Środki własne i zewnętrzne										
		Udział dzieci i młodzieży w rozgrywkach sportowych	UG, NGO	Środki własne i zewnętrzne										

	Popularyzacja aktywnego wypoczynku poprzez uprawianie sportu i rekreację	Organizacja zawodów sportowych	Kluby Sportowe, szkoły	Środki własne i zewnętrzne								
		Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych	Szkoły, NGO, UG	Środki własne i zewnętrzne								
		Organizacja wycieczek turystyczno-krajoznawczych	Szkoły, NGO	Środki własne i zewnętrzne								
		Organizacja zajęć sportowych dla mieszkańców gminy	NGO, UG	Środki własne i zewnętrzne								
	Wspomaganie rodzin w procesie wychowania	Diagnoza potrzeb uczniów	Szkoły, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne								
		Prowadzenie zajęć specjalistycznych, w tym dydaktyczno-wyrównawczych, kół zainteresowań, warsztatów plastycznych, muzycznych, technicznych, teatralnych i innych	Szkoły, GBP, GCK, NGO	Środki własne i zewnętrzne								

		Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania	Szkoły, GOPS	Środki własne i zewnętrzne										
		Prowadzenie spotkań z pedagogiem, psychologiem, logopedą	Szkoły, GOPS	Środki własne i zewnętrzne										
		Organizacja pomocy materialnej i emocjonalnej w trudnej sytuacji życiowej	GOPS, UG, Szkoły	Środki własne i zewnętrzne										
	Kształtowanie właściwych postaw społecznych	Prelekcje spotkania z przedstawicielami służb publicznych	Szkoły, GKRPA, GBP, GCK	Środki własne i zewnętrzne										
		Udział w projektach i kampaniach regionalnych, wojewódzkich, ogólnopolskich	GOPS, Szkoły, UG, GCK, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
		Organizacja kampanii społecznych	GOPS, Szkoły, GBP, GCK, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
		Budowanie pozytywnego systemu wartości poprzez organizację spotkań, warsztatów	GBP, Szkoły, GOPS, GCK, GKRPA, NGO	Środki własne i zewnętrzne										

Promocja kultury	Organizacja konkursów dla dzieci przedszkolnych i szkolnych, młodzieży i dorosłych	Szkoły i przedszkola, GBP, UG, GCK, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
	Organizacja spotkań autorskich i wykładów, spotkania z ludźmi kultury i sztuki, organizacja widowisk, spektakli, recitali, festiwali, wystaw	Szkoły, GBP, GCK, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
	Prowadzenie kół zainteresowań	Szkoły, GBP, GCK	Środki własne i zewnętrzne										
	Organizowanie spektakli, przedstawień teatralnych dla społeczności	GBP, Szkoły, GCK, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
	Rozwijanie wśród dzieci i młodzieży różnorodnych zainteresowań poprzez organizację warsztatów (warsztaty taneczne, muzyczne, wokalne, plastyczne, teatralne, fotograficzne, dziennikarskie i inne)	GBP, szkoły, GCK, NGO	Środki własne i zewnętrzne										
	Ochrona i promocja dziedzictwa	Prowadzenie warsztatów regionalnych dla dzieci i młodzieży	GBP, GCK, NGO, szkoły	Środki własne i zewnętrzne									

	kulturowego	Organizacja konkursów o tematyce regionalnej	GBP, UG, GCK, szkoły	Środki własne i zewnętrzne									
		Prezentacja twórców ludowych,	GBP, UG, GCK, szkoły	Środki własne i zewnętrzne									
	Poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych patologią	Zapobieganie przemocy w rodzinie, upowszechnianie wiedzy na temat profilaktyki uzależnień poprzez prowadzenie kampanii informacyjnych, zajęć edukacyjnych, spotkań, konkursów, olimpiad	Zespół Interdyscyplinarny, GOPS, GKRPA, Policja, Szkoły, UG, GBP, GCK	Środki własne i zewnętrzne									
		Wyrównywanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (stypendia, dofinansowanie udziału w ofercie kulturalnej oraz wycieczek dydaktycznych)	GOPS, UG, Szkoły	Środki własne i zewnętrzne									
		Tworzenie klubu AA, ALANON, grup wsparcia, grup terapeutycznych	GOPS, GKRPA, NGO	Środki własne i zewnętrzne									

	Wdrażanie do życia w rodzinie	Prowadzenie zajęć wychowujących do życia w rodzinie, budowanie pozytywnego obrazu rodzin, w tym rodzin wielodzietnych	Szkoły, NGO, GOPS	Środki własne i zewnętrzne									
		Organizacja konkursów promujących rodzinę, organizacja pikników rodzinnych	Szkoły, GBP, GKRPA, GCK, NGO	Środki własne i zewnętrzne									
	Wychowanie zdrowotne	Organizacja akcji profilaktycznych w tym konkursów i akcji plakatowych oraz propagowanie zdrowego stylu życia	GBP, GKRPA, GOPS, Szkoły, GCK, NGO	Środki własne i zewnętrzne									
		Udział w różnych programach edukacyjnych	Szkoły, GBP, GCK, NGO	Środki własne i zewnętrzne									
		Kształtowanie postaw asertywnych wobec nałogów poprzez organizowanie akcji o tematyce profilaktycznej, gazetki o tematyce profilaktycznej, spotkania z przedstawicielami służb publicznych, szkolenia dla nauczycieli np. niebieska Karta	GOPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarnej, Policja, GBP, Szkoły, GCK, NGO	Środki własne i zewnętrzne									

Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym	Aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnosprawnych	Organizacja wspólnych imprez, uroczystości integracyjnych, np. wigilii dla starszych i samotnych, Dnia Seniora, Dnia Babci i Dziadka	UG, Szkoły, GBP, NGO, Parafie, GCK, GOPS	Środki własne i zewnętrzne															
		Organizacja działań służących promocji rodziny wielopokoleniowej	GBP, Szkoły, GCK, UG, GOPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne															
		Prowadzenie zajęć z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, w tym kursów komputerowych, warsztatów, aktywizujących dla seniorów	GBP, UG, GOPS, GCK, NGO	Środki własne i zewnętrzne															
		Program integracji międzypokoleniowej, podtrzymywanie tradycji regionalnych; wykorzystywanie wiedzy seniorów o historii, kulturze i regionie	NGO, GOPS, GBP, UG, GCK	Środki własne i zewnętrzne															
		Udział w ogólnopolskich akcjach charytatywnych	GBP, NGO, Szkoły, GCK, GOPS	Środki własne i zewnętrzne															
		Program integracji osób zdrowych z niepełnosprawnymi	Szkoły, GBP, GCK, GOPS	Środki własne i zewnętrzne															

	Zakup literatury specjalistycznej dla opiekunów oraz osób niepełnosprawnych	GOPS, GBP, GCK, szkoły	Środki własne i zewnętrzne										
	Prowadzenie działań edukacyjnych w szkołach i przedszkolach kształtujących właściwą postawę wobec osób starszych i niepełnosprawnych oraz aktywizujących do podejmowania działań samopomocowych na rzecz tych osób	Szkoły, UG, GBP, GCK, GOPS	Środki własne i zewnętrzne										
	Zwiększenie oferty edukacyjnej dla osób starszych Dzienny Dom Seniora	UG, NGO, GBP, Szkoły, GCK, GOPS	Środki własne i zewnętrzne										
	Organizacja wycieczek, wyjazdów integracyjnych	UG, NGO, GBP, Szkoły, GCK, GOPS	Środki własne i zewnętrzne										
	Zwiększenie dostępności oraz podniesienie jakości usług społecznych w sferze sportu, rekreacji i kultury, w tym likwidacja barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej	UG	Środki własne i zewnętrzne										

	Świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym, przewlekle chorym	Utworzenie punktu poradnictwa, konsultacji i informacji gdzie świadczona byłaby pomoc psychologiczna, prawna, medyczna i geriatryczna	GOPS, UG, Służba Zdrowia, NGO	Środki własne i zewnętrzne											
		Wypłacanie zasiłków stałych, pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych oraz zasiłków losowych	GOPS, UG	Budżet państwa											
		Świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osobom niepełnosprawnym i samotnym, które ze względu na wiek, chorobę lub inne dysfunkcje wymagają pomocy	GOPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne											
		Zabezpieczenie miejsc socjalnych	GOPS, UG	Środki własne i zewnętrzne											
		Dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, zajęć rehabilitacyjnych oraz zakupu leków	PFRON, GOPS	Środki własne i zewnętrzne											
		Inicjowanie grup wsparcia dla osób opiekujących się osobami niepełnosprawnymi	UG, GOPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne											

		Wspieranie działalności organizacji pozarządowych w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym	GOPS, UG, NGO	Środki własne i zewnętrzne									
	Poprawa funkcjonowania w środowisku	Stworzenie Gminnego Centrum Wolontariatu	UG, GCK, NGO, GOPS	Środki własne i zewnętrzne									
		Utworzenie ośrodka wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych	GOPS, UG, NGO, GCK	Środki własne i zewnętrzne									
		Organizacja pomocy sąsiedzkiej	GOPS, NGO	Środki własne i zewnętrzne									
	Zapobieganie zjawisku pogłębiania się niepełnosprawności	Prowadzenie zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju	GOPS, Służba zdrowia	Środki własne i zewnętrzne									
		Zapewnienie osobom niepełnosprawnym wsparcia w placówkach wsparcia dziennego - prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy	UG, GOPS	Środki własne i zewnętrzne									
		Organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji dotyczących problemów prawnych i innych dotyczących osób niepełnosprawnych	GOPS, GBP, UG, NGO, GCK, szkoły	Środki własne i zewnętrzne									

		Organizacja dowozów uczniów niepełnosprawnych do placówek edukacyjnych i innych zajmujących się rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych	UG, GOPS, ZAS	Środki własne i zewnętrzne									
Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego	Aktywizacja, integracja, wsparcie	Organizacja konferencji, spotkań	GOPS, UG, GBP, GCK, szkoły	Środki własne i zewnętrzne									
		Współpraca z NGO w zakresie zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej	GOPS, UG	Środki własne i zewnętrzne									
		Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych, wyznaczanie celów do rozwoju	UG, GOPS, NGO, GOPS, GBP, szkoły	Środki własne i zewnętrzne									
	Aktywizacja do działania na rzecz swojej społeczności poprzez zakładanie organizacji pozarządowych	Tworzenie systemu wsparcia dla NGO w tym doradztwo prawne i finansowe	UG	Środki własne i zewnętrzne									
		Utworzenie centrum wsparcia organizacji pozarządowych	UG	Środki własne i zewnętrzne									
		Organizacja kampanii „1%”, innych zbiórek publicznych	UG	Środki własne i zewnętrzne									

		Wspomaganie grup obywatelskich w zakładaniu organizacji pozarządowych	UG	Środki własne i zewnętrzne															
--	--	---	----	----------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Odpowiedzialne za realizację powyższych celów i zadań są wszystkie instytucje i organizacje działające w Gminie Jabłonna w obszarze polityki społecznej: Urząd Gminy, GOPS, GBP, GCK, szkoły, NZOZ, ZAS, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje i organizacje współpracujące w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.

4. Ramy finansowe strategii

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji. Nie stanowią one jedynie części składowej budżetu Gminy, ale także dotacje ze źródeł zewnętrznych, pozyskiwanych samodzielnie przez realizatorów. Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszej Strategii będą:

- budżet Gminy Jabłonna,
- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,
- inne środki.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Jabłonna przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2014-2015 opracowaną na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014 i 2015 przy uwzględnieniu ryzyka finansowego - zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja.

Dla przygotowania niniejszej projekcji, w modułach przyjęto założenia wynikające z prognoz: demograficznej, wydatków na pomoc społeczną, zmiany przepisów w zakresie pomocy społecznej oraz realizacji inwestycji w zakresie polityki społecznej w Gminie.

Model zawiera następujące moduły, w których szacowana jest wielkość :

- 851 Ochrona Zdrowia (85153-Przeciwdziałanie narkomanii; 85154-Przeciwdziałanie alkoholizmowi)
- 852 Pomoc społeczna
- 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej.

W prognozie na lata 2016-2023 zastosowano średnią wzrostu 2 % wyliczoną na podstawie średnich wydatków na politykę społeczną w latach 2013-2015 przy uwzględnieniu przewidywanej kwoty wydatków na wypłatę wyrównania świadczeń pielęgnacyjnych oraz podwyższenia kwoty świadczenia na niepełnosprawne dziecko w związku z nowelizacją ustawy o świadczeniach rodzinnych. Na następne lata przyjęto wskaźnik 2,5% wzrostu w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych własnych GOPS w Jabłonie i Banku Danych Lokalnych GUS.

Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki społecznej
1.	2016	3 321.500
2.	2017	3 350.000
3.	2018	3 375.000
4.	2019	3 395.000
5.	2020	3 415.000
6.	2021	3 435.000
7.	2022	3 450.000
8.	2023	3 475.000

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Jabłonna przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków na politykę edukacyjną, kulturalną i wsparcie działalności organizacji pozarządowych w latach 2014-2015 opracowaną na podstawie oceny wydatków za rok 2014 i 2015 przy uwzględnieniu ryzyka finansowego - zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja.

W prognozie na lata 2016-2023 przyjęto wskaźnik 2.5% wzrostu w skali roku wydatków na politykę edukacyjną, kulturalną i wsparcie działalności organizacji pozarządowych przewidywany na podstawie danych własnych Gminy w Jabłonie i Banku Danych Lokalnych GUS.

Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki edukacyjnej	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki kulturalnej	Prognoza wydatków finansowych w zakresie wsparcia organizacji pozarządowych
1.	2016	10 129.000	406.000	110.000
2.	2017	10 178.000	410.000	113.000
3.	2018	10 227.000	415.000	116.000
4.	2019	10 276.000	420.000	119.000
5.	2020	10 325.000	425.000	122.000
6.	2021	10 374.000	430.000	125.000

7.	2022	10 423.000	440.000	128.000
8.	2023	10 472.000	445.000	131.000

5. Programy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jabłonna na lata 2016–2023 będzie realizowana w obszarze pomocy społecznej w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Program współpracy Gminy Jabłonna z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Jabłonna na lata 2016-2023

V. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

1. System monitorowania strategii.

Monitoringiem i ewaluacją objęte będą postępy w realizacji Strategii na dwóch poziomach: poszczególnych zadań i projektów oraz celów operacyjnych i strategicznych. Zarządzanie realizacją strategii należy do GOPS w Jabłonie.

Monitoring prowadzony będzie przez zespół oceniający Strategię w oparciu o:

- monitoring wskaźnikowy – w oparciu o oczekiwane wskaźniki osiągnięć
- monitoring społeczny – na podstawie wyników badania opinii, w szczególności poprzez konsultacje społeczne.

Poziom osiągnięcia każdego celu operacyjnego, poszczególnych zadań i projektów będzie mierzony raz na trzy lata poczynając od 2018 roku.

Zespół oceniający zostanie powołany zarządzeniem wójta Gminy Jabłonna, a w jego skład wejdą min. przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współpracujących w jej realizacji.

Istotny element systemu monitorowania stanowić będzie sporządzanie sprawozdania z planu realizacyjnego wraz ze wskazaniem zadań zrealizowanych, zrealizowanych częściowo

i nierozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przezwyciężenia.

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą źródła statystyki państwowej (GUS) na poziomie Gminy. Poza tym bazę tą będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i organizacji, grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jabłonna. Dodatkowo dane uzyskane dzięki wykorzystaniu ankiet oraz szerokiego udziału mieszkańców służyc będą ocenie realizacji oraz uaktualnieniu zapisów strategii. Częstotliwość pomiaru, a także raporty wskaźników ustalone będą w zależności od ich kategorii.

Wskaźniki ewaluacyjne

Rozróżniamy następujące rodzaje wskaźników:

- wskaźniki zasobów – przedstawiają informacje o środkach finansowych, rzeczowych oraz zasobach ludzkich, które są wykorzystywane do wdrożenia danego zadania/ projektu; w ujęciu tym wskaźniki te odnoszą się do wielkości alokacji budżetowych na danym poziomie pomocy; np. liczba dni pracy ekspertów czy koszt budowy mieszkania socjalnego;
- wskaźniki wyników, odnoszą się do bezpośrednich konsekwencji działań zadania/ projektu – oddziałujących na bezpośrednich beneficjentów; wskaźniki te mogą mieć charakter fizyczny (np. liczba osób przeszkolonych) lub finansowy (zmniejszenie kosztów leczenia);
- wskaźniki oddziaływania, odnoszą się do konsekwencji zadania/ projektu (zamierzonych i niezamierzonych, pozytywnych i negatywnych) wykraczających poza efekty bezpośrednie – krótkoterminowe; można wyróżnić dwa rodzaje oddziaływania:
  - a) oddziaływanie bezpośrednie – efekty, które pojawiają się po pewnym upływie czasu, ale są bezpośrednio związane z podjętymi działaniami i beneficjentami bezpośrednimi;
  - b) oddziaływanie pośrednie – wszystkie inne rodzaje efektów - niezamierzone przez daną interwencję lub wynikające z niej działania.

Wskaźnikami oceny monitorowania celów strategicznych i szczegółowych Strategii będą:

Cele operacyjne	Kierunki działań	Wskaźniki
Wzrost kompetencji i wiedzy potrzebnej na rynku pracy	Prowadzenie kursów i szkoleń zawodowych dla osób dorosłych	- liczba przeprowadzonych kursów i szkoleń - liczba osób, które uczestniczyły w kursach i szkoleniach

	Usługi poradnictwa zawodowego: spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe i inne	- liczba godzin poradnictwa zawodowego - liczba przeprowadzonych warsztatów grupowych
	Usługi poradnictwa psychologicznego spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe, inne	- liczba godzin poradnictwa, warsztatów - liczba osób, które skorzystały z porad
	Organizacja staży zawodowych	- liczba zorganizowanych staży zawodowych
	Spotkania z przedstawicielami szkół ponadgimnazjalnych	- liczba zorganizowanych spotkań
	Spotkania z pedagogiem	- liczba spotkań - liczba osób uczestniczących w spotkaniach
Pobudzanie lokalnych inicjatyw społecznych do rozwiązywania problemów rynku pracy	Stworzenie partnerstwa lokalnego na rzecz aktywizacji osób niepracujących	- liczba wspólnych inicjatyw
	Utworzenie Gminnego Centrum Informacji	
	Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej	- liczba utworzonych PES
Poprawa samooceny, motywacji do zmian oraz aktywności życiowej	Warsztaty kompetencji społecznych	- liczba godzin przeprowadzonych warsztatów - liczba osób uczestniczących w warsztatach
Ograniczenie marginalizacji spowodowanej ubóstwem	Dożywianie	- kwota wydatków przeznaczona na dożywianie
	Przeprowadzenie akcji pomocy ubogim, zbiórek żywności, odzieży	- liczba osób objętych pomocą
	Pomoc finansowa	- kwota udzielonych świadczeń - liczba osób, rodzin korzystających z pomocy finansowej
	Współpraca z Bankiem żywności, Caritasem, itp.	- liczba podmiotów, z którymi nawiązano współpracę
Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie	Tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe	- liczba utworzonych grup wsparcia
	Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie	- liczba udzielonych porad
	Działania Zespołu Interdyscyplinarnego grup roboczych	- liczba podjętych działań przez ZI, grupy robocze
	Program korekcyjno edukacyjny dla sprawców	- liczba osób objętych programem

Wzrost kompetencji rodzicielskich	Warsztaty kompetencji rodzicielskich, pedagogizacja rodziców	- liczba warsztatów - liczba osób biorących udział w warsztatach
	Wsparcie asystenta rodziny	- liczba asystentów udzielających wsparcia - liczba osób/rodzin korzystających z wsparcia asystenta rodziny
Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	Prowadzenie prac z uczniem zdolnym poprzez zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, przygotowanie do konkursów	- liczba godzin zajęć pozalekcyjnych - liczba uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych
	Organizacja zajęć wyrównawczych z poszczególnych przedmiotów	- liczba godzin zajęć wyrównawczych - liczba uczniów biorących udział w zajęciach wyrównawczych
	Organizacja zajęć sportowych, rekreacyjnych, turystyczno-krajoznawczych	- liczba godzin zajęć sportowych - liczba uczniów biorących udział w zajęciach sportowych
	Udział dzieci i młodzieży w rozgrywkach sportowych	- liczba dzieci i młodzieży biorących udział w rozgrywkach sportowych
Popularyzacja aktywnego wypoczynku poprzez uprawianie sportu i rekreację	Organizacja zawodów sportowych	- liczba zorganizowanych zawodów sportowych
	Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych	- liczba osób biorących udział w zawodach sportowych
	Organizacja wycieczek turystyczno-krajoznawczych	- liczba zorganizowanych wycieczek - liczba osób uczestniczących w wycieczkach
	Organizacja zajęć sportowych dla mieszkańców gminy	- liczba godzin zajęć sportowych
Wspomaganie rodzin w procesie wychowania	Diagnoza potrzeb uczniów	- liczba zankietowanych uczniów
	Prowadzenie zajęć specjalistycznych, w tym dydaktyczno-wyrównawczych, kół zainteresowań, warsztatów plastycznych,	- liczba godzin zajęć specjalistycznych - liczba osób biorących

	muzycznych, technicznych, teatralnych i innych	udział w zajęciach specjalistycznych
	Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania	- liczba prowadzonych grup
	Prowadzenie spotkań z pedagogiem, psychologiem, logopedą	- liczba spotkań ze specjalistami - liczba osób uczestniczących w poszczególnych spotkaniach
	Organizacja pomocy materialnej i emocjonalnej w trudnej sytuacji życiowej	- liczba osób korzystających z pomocy materialnej i emocjonalnej - liczba i rodzaj oferowanej pomocy
Kształtowanie właściwych postaw społecznych	Prelekcje spotkania z przedstawicielami służb publicznych	- liczba spotkań z przedstawicielami służb publicznych - liczba osób uczestniczących w prelekcjach, spotkaniach
	Udział w projektach i kampaniach regionalnych, wojewódzkich, ogólnopolskich	- liczba projektów, kampanii
	Organizacja kampanii społecznych	- liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych
	Budowanie pozytywnego systemu wartości poprzez organizację spotkań, warsztatów	- liczba spotkań, warsztatów
Promocja kultury	Organizacja konkursów dla dzieci przedszkolnych i szkolnych, młodzieży i dorosłych	- liczba zorganizowanych konkursów - liczba dzieci, młodzieży i dorosłych biorących udział w konkursach
	Organizacja spotkań autorskich i wykładów, spotkania z ludźmi kultury i sztuki, organizacja widowisk, spektakli, recitali, festiwali, wystaw	- liczba zorganizowanych spotkań, wykładów, widowisk, spektakli, recitali, festiwali, wystaw - liczba osób uczestniczących w ww. przedsięwzięciach promujących kulturę
	Prowadzenie kół zainteresowań	- liczba dostępnych kół zainteresowań - liczba uczestników
	Organizowanie spektakli, przedstawień teatralnych dla społeczności	- liczba zorganizowanych

		spektakli, przedstawień
	Rozwijanie wśród dzieci i młodzieży różnorodnych zainteresowań poprzez organizację warsztatów (warsztaty taneczne, muzyczne, wokalne, plastyczne, teatralne, fotograficzne, dziennikarskie i inne)	- liczba zorganizowanych warsztatów - liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w poszczególnych warsztatach
Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego	Prowadzenie warsztatów regionalnych dla dzieci i młodzieży	- liczba godzin warsztatów - liczba uczestników
	Organizacja konkursów o tematyce regionalnej	- liczba konkursów
	Prezentacja twórców ludowych,	- liczba spotkań, prezentacji
Poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych patologią	Zapobieganie przemocy w rodzinie, upowszechnianie wiedzy na temat profilaktyki uzależnień poprzez prowadzenie kampanii informacyjnych, zajęć edukacyjnych, spotkań, konkursów, olimpiad	- liczba kampanii informacyjnych, zajęć edukacyjnych, spotkań, konkursów
	Wyrównywanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (stypendia, dofinansowanie udziału w ofercie kulturalnej oraz wycieczek dydaktycznych)	- liczba typów form wsparcia - liczba osób korzystających z poszczególnych form wsparcia
	Tworzenie klubu AA, ALANON, grup wsparcia, grup terapeutycznych	- liczba osób korzystających z poradnictwa
Wdrażanie do życia w rodzinie	Prowadzenie zajęć wychowujących do życia w rodzinie, budowanie pozytywnego obrazu rodzin, w tym rodzin wielodzietnych	liczba godzin przeprowadzonych zajęć - liczba osób biorących udział w zajęciach
	Organizacja konkursów promujących rodzinę, organizacja pikników rodzinnych	liczba przeprowadzonych konkursów - liczba zorganizowanych pikników rodzinnych
Wychowanie zdrowotne	Organizacja akcji profilaktycznych w tym konkursów i akcji plakatowych oraz propagowanie zdrowego stylu życia	- liczba akcji profilaktycznych, plakatowych
	Udział w różnych programach edukacyjnych	- liczba programów edukacyjnych - liczba uczestników
	Kształtowanie postaw asertywnych wobec nałogów poprzez organizowanie akcji o tematyce profilaktycznej, gazetki o tematyce profilaktycznej, spotkania z przedstawicielami służb publicznych, szkolenia dla nauczycieli np. Niebieska	- liczba akcji, gazetek o tematyce profilaktycznej - liczba spotkań z przedstawicielami służb publicznych

	Karta	- liczba szkoleń dla nauczycieli - liczba osób uczestniczących w akcjach, spotkaniach, szkoleniach
Aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnosprawnych	Organizacja wspólnych imprez, uroczystości integracyjnych, np. wigilii dla starszych i samotnych, Dnia Seniora, Dnia Babci i Dziadka	- liczba imprez, uroczystości integracyjnych - liczba osób uczestniczących w imprezach, uroczystościach integracyjnych
	Organizacja działań służących promocji rodziny wielopokoleniowej	- liczba i rodzaj podjętych działań
	Prowadzenie zajęć z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, w tym kursów komputerowych, warsztatów, aktywizujących dla seniorów	liczba godzin zajęć dla osób starszych i niepełnosprawnych - liczba osób uczestniczących w zajęciach
	Program integracji międzypokoleniowej, podtrzymywanie tradycji regionalnych; wykorzystywanie wiedzy seniorów o historii, kulturze i regionie	- liczba programów - liczba osób uczestniczących w programie
	Udział w ogólnopolskich akcjach charytatywnych	- liczba osób uczestniczących
	Program integracji osób zdrowych z niepełnosprawnymi	- liczba osób objętych programem
	Zakup literatury specjalistycznej dla opiekunów oraz osób niepełnosprawnych	- liczba zakupionych pozycji, - kwota jaką przeznaczono na zakup literatury
	Prowadzenie działań edukacyjnych w szkołach i przedszkolach kształtujących właściwą postawę wobec osób starszych i niepełnosprawnych oraz aktywizujących do podejmowania działań samopomocowych na rzecz tych osób	- liczba i rodzaj podjętych działań
	Prowadzenie działań edukacyjnych w szkołach i przedszkolach kształtujących właściwą postawę wobec osób starszych i niepełnosprawnych oraz aktywizujących do podejmowania działań samopomocowych na rzecz tych osób	- liczba podjętych działań edukacyjnych
	Zwiększenie oferty edukacyjnej dla osób starszych Dzienny Dom Seniora	- liczba osób korzystających z usług DDS
Organizacja wycieczek, wyjazdów integracyjnych	- liczba zorganizowanych wycieczek, wyjazdów	

	Zwiększenie dostępności oraz podniesienie jakości usług społecznych w sferze sportu, rekreacji i kultury, w tym likwidacja barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej	- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych
Świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym, przewlekle chorym	Utworzenie punktu poradnictwa, konsultacji i informacji gdzie świadczona byłaby pomoc psychologiczna, prawna, medyczna i geriatryczna	- liczba osób korzystających z pomocy
	Wypłacanie zasiłków stałych, pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych oraz zasiłków losowych	- liczba wypłaconych zasiłków (kwota) - liczba beneficjentów zasiłków
	Świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osobom niepełnosprawnym i samotnym, które ze względu na wiek, chorobę lub inne dysfunkcje wymagają pomocy	- liczba świadczonych usług opiekuńczych - liczba beneficjentów usług opiekuńczych
	Zabezpieczenie miejsc socjalnych	- liczba miejsc socjalnych
	Dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, zajęć rehabilitacyjnych oraz zakupu leków	- liczba dofinansowań - kwota dofinansowania
	Inicjowanie grup wsparcia dla osób opiekujących się osobami niepełnosprawnymi	- liczba zainicjowanych grup
	Wspieranie działalności organizacji pozarządowych w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym	- liczba interwencji, działań wspierających NGO
Poprawa funkcjonowania w środowisku	Stworzenie Gminnego Centrum Wolontariatu	
	Utworzenie ośrodka wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych	- liczba osób korzystających ze wsparcia ośrodka
	Organizacja pomocy sąsiedzkiej	- liczba osób zaangażowanych w pomoc sąsiedzką
Zapobieganie zjawisku pogłębiania się niepełnosprawności	Prowadzenie zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju	- liczba osób objętych wsparciem
	Zapewnienie osobom niepełnosprawnym wsparcia w placówkach wsparcia dziennego - prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy	- liczba osób objętych wsparciem
	Organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji dotyczących problemów prawnych i innych dotyczących osób niepełnosprawnych	- liczba zorganizowanych spotkań, konsultacji, konferencji
	Organizacja dowozów uczniów niepełnosprawnych do placówek edukacyjnych i innych zajmujących się rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych	- liczba uczniów korzystających z dowozu
Aktywizacja, integracja,	Organizacja konferencji, spotkań (zebrania	- liczba konferencji,

wsparcie	wiejskie)	spotkań
	Współpraca z NGO w zakresie zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej	- liczba i rodzaj współpracy
	Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych, wyznaczanie celów do rozwoju	- liczba wspólnych działań
Aktywizacja do działania na rzecz swojej społeczności poprzez zakładanie organizacji pozarządowych	Tworzenie systemu wsparcia dla NGO w tym doradztwo prawne i finansowe	- liczba organizacji, którym udzielono wsparcia
	Utworzenie centrum wsparcia organizacji pozarządowych	- liczba i rodzaj podjętych działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych
	Organizacja kampanii „1%”, innych zbiórek publicznych	- liczba wolontariuszy
	Wspomaganie grup obywatelskich w zakładaniu organizacji pozarządowych	- liczba utworzonych organizacji pozarządowych

W każdym realizowanym zadaniu zostaną zidentyfikowane wskaźniki, przed rozpoczęciem realizacji - zaplanowane, na końcu - osiągnięte. Każde zadanie zostanie podsumowane raportem pisemnym, przekazywanym do koordynatora strategii.

Wzór raportu:

zadanie/ projekt	instytucja/ organizacja realizująca	zaplanowane wskaźniki osiągnięć	osiągnięte wskaźniki	źródła danych
nazwa i opis, cele		twarde	twarde	ankiety, listy obecności, dokumenty projektu, itp.
		miękkie	miękkie	

2. Ewaluacja strategii

Ewaluacja strategii będzie to systematyczna i obiektywna jej ocena – jej zaplanowania, wdrożenia i rezultatów. Celem ewaluacji GSRPS jest określenie adekwatności i stopnia osiągnięcia celów, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości.

Ewaluacja stanowić będzie ocenę przedsięwzięć w kontekście ich wyniku, wpływu, oraz potrzeb, które miały zaspokajać. W tym ujęciu celem ewaluacji będzie weryfikacja osiągnięć danego przedsięwzięcia w realizacji do zaplanowanych oczekiwań oraz wykorzystanie uzyskanych w ten sposób informacji i doświadczeń przy projektowaniu i planowaniu podobnych działań w przyszłości. Rekomendacje i wnioski formułowane będą w oparciu o określone standardy i kryteria.

- osiągnięcie celów operacyjnych może być przedstawione poprzez produkty (np. dostarczenie określonej liczby szkoleń dla osób bezrobotnych);
  - realizacja celów szczegółowych/zadań może być przedstawiona poprzez rezultaty (np. osiągnięcia poprawy – w wyniku zrealizowanych szkoleń – w zakresie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych);
  - realizacja celów ogólnych/strategicznych może być przedstawiona poprzez wyniki oddziaływania strategii (np., ograniczenia bezrobocia wśród osób wcześniej bezrobotnych);
- Ewaluacja ocenić będzie wszystkie elementy logiki interwencji strategii - zarówno dla poziomu działań, produktów, rezultatów i oddziaływań, jak i na poziomie wszystkich rodzajów celów danej interwencji.

Zasadniczym celem ewaluacji będzie stałe doskonalenie skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane w kategoriach pozytywnych efektów społecznych lub gospodarczych związanych bezpośrednio z realizacją danej strategii. Celem ewaluacji będzie przede wszystkim uzyskanie niezależnej opinii na temat rzeczywistych lub potencjalnych sukcesów strategii oraz czynników, które przyczyniły się do osiągnięcia danych rezultatów. Jednym z celów ewaluacji jest również wymiar edukacyjny, to analiza mechanizmów działania strategii, próba identyfikacji dobrych praktyk w zarządzaniu strategią i ich upowszechnienie czy też analiza popełnionych błędów celem ich uniknięcia w przyszłości.

Kryteria ewaluacji

Jednym z ważnych elementów etapu planowania ewaluacji będzie podjęcie decyzji w jaki sposób ma być dokonana ocena, jakie kryteria ewaluacji powinny być zastosowane do określonego badania.

Główne kryteria ewaluacji:

- trafność
- efektywność
- skuteczność
- oddziaływanie/użyteczność
- trwałość.

Proces ewaluacji

Ewaluacja strategii jest procesem wieloetapowym, na który składa się: planowanie, projektowanie, realizacja, raportowanie, wykorzystanie wyników ewaluacji.

- Planowanie ewaluacji GSRPS obejmie następujące etapy:

- określenie celu (lub celów): zdefiniowanie problemów oraz podstawowych kryteriów ewaluacji, dzięki czemu otrzymamy odpowiedź na pytanie: po co przeprowadzamy ewaluację;
- wyznaczenie czasu badania: etapu w cyklu realizacji strategii, który będzie podlegał ewaluacji i wstępnego harmonogramu ewaluacji (rozpoczęcia, zakończenia, terminu dostarczenia raportu z ewaluacji);
- wskazanie zakresu: przedmiotowego (strategii poddanej ewaluacji lub innych obszarów interwencji czy zagadnień horyzontalnych); czasowego; terytorialnego oraz określenie zasobów potrzebnych do realizacji badania;
- wybór odbiorców: w zależności od sprecyzowania grup docelowych strategii czy innych zainteresowanych stron;
- identyfikacja dostępnych danych wyjściowych, czyli dokumentów programowych, raportów z monitoringu strategii, danych statystycznych, wyników wcześniejszych ewaluacji;

Załączniki

Ankieta - Wypracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Szanowni Mieszkańcy Gminy Jabłonna

Urząd Gminy przystąpił do wypracowania **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych**. Strategia sprecyzuje i zweryfikuje najważniejsze problemy społeczne w naszej Gminie, a także określi sposoby ich rozwiązywania. Aby trafnie określić cele i zadania do realizacji potrzebna jest współpraca całej społeczności Gminy. Prosimy o poważne potraktowanie ankiety i przemyślane odpowiedzi na zawarte w niej pytania.

Uwaga! Ankieta jest anonimowa!

Metryczka (wstawić X przy wybranej odpowiedzi):

Płeć: Kobieta Mężczyzna

Wiek: 13 – 16 17 – 25 26 – 59 60 i więcej

Zawód: uczeń rolnik przedsiębiorca pracownik umysłowy pracownik fizyczny

emeryt/rencista bezrobotny inny (jaki?) .....

Wykształcenie:

podstawowe zawodowe średnie policealne wyższe

W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony z następujących warunków życia w Gminie Proszę zaznaczyć przy każdym stwierdzeniu poniżej jedną z możliwych odpowiedzi od 0 do 4		Bardzo niezadowolony/a	Niezadowolony/a	Niezdecydowany/a	Zadowolony/a	Bardzo zadowolony/a
1.	Organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe)	0	1	2	3	4
2.	Dostęp do Internetu	0	1	2	3	4
3.	Dostęp do informacji na temat wydarzeń w Gminie	0	1	2	3	4
4.	Dostęp do kultury: biblioteka, koncerty, wystawy	0	1	2	3	4
5.	Organizacja imprez cyklicznych w Gminie	0	1	2	3	4
6.	Dostępność doradztwa psychologiczno - prawnego	0	1	2	3	4
7.	Poziom opieki społecznej	0	1	2	3	4
8.	Poziom opieki zdrowotnej	0	1	2	3	4
9.	Bezpieczeństwo publiczne	0	1	2	3	4
10.	Warunki mieszkaniowe	0	1	2	3	4
11.	Miejsca rekreacji (np. parki, skwery, place zabaw)	0	1	2	3	4

12.	Jakość szkół	0	1	2	3	4
13.	Dostępność przedszkoli	0	1	2	3	4
14.	Żywotność lokalnej tradycji i historii w codziennym życiu	0	1	2	3	4
15.	Siła więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców	0	1	2	3	4
16.	Dostępność handlu i usług	0	1	2	3	4
17.	Poziom udziału mieszkańców w życiu publicznym Gminy	0	1	2	3	4

W każdym pytaniu od 1 do 6 prosimy o zaznaczenie (X) 2 wybranych odpowiedzi:

1) Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- Brak pozytywnych wzorców i autorytetów
- Przemoc ze strony rodziców
- Alkohol i papierosy
- Narkotyki
- Chuligaństwo
- Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu
- Bezproduktywne spędzanie czasu wolnego
- Inne (jakie?) .....
- .....

2) Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- Nieporadność życiowa
- Ubóstwo
- Bezrobocie
- Alkoholizm
- Bezradność opiekuńczo-wychowawcza
- Brak poradnictwa psychologiczno - prawnego
- Niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami
- Zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych
- Inne (jakie?) .....
- .....

3) Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- Izolacja społeczna (samotność)
- Izolacja rodzinna (odrzućenie)
- Niepełnosprawność
- Niezdolność do samoobsługi
- Brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu
- Inne (jakie?) .....
- .....

4) Jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- Długi okres oczekiwania na usługi medyczne
- Mała liczba lekarzy specjalistów
- Ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych
- Inne (jakie?) .....
- .....

5) Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- Brak placówek wychowania przedszkolnego
- Brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki
- Niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne
- Brak stołówek szkolnych
- Inne (jakie?) .....
- .....

6) Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej Gminy?

- Brak organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną i sportową
- Brak wiejskich świetlic i ognisk kultury
- Nie w pełni wykorzystany potencjał historii i kultury regionu

- Niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży
  - Zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych
  - Inne (jakie?) .....
- .....

Poniżej są wymienione zadania, służące rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie Gminy. Proszę używając skali od 1 do 10 ocenić, na ile ważne są poszczególne zadania przez wpisanie jednej z cyfr ze skali w kolumnie po prawej stronie za każdym zadaniem.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7-----8-----9-----10
 mało ważne bardzo ważne

1	Utworzenie punktu informacyjnego w Gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy	
2	Mobilny punkt pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych	
3	Dzienny Dom Pomocy Społecznej	
4	Likwidacja barier architektonicznych w urzędach	
5	Mieszkania chronione, lokale socjalne	
6	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych	
7	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej	
8	Założenie grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych	
9	Założenie grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	
10	Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy	
11	Założenie wolontariatu	
12	Finansowanie płatnych szczepionek dla dzieci	
13	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog)	
14	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży, dorosłych	

15	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin	
16	Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach	
17	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli	
18	Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy	
19	Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych	
20	Potrzeba pedagogizacji rodziców i dzieci	

Jeśli według Pana/Pani pominęliśmy w ankiecie jakiś ważny problem, to proszę go opisać w tym miejscu:

.....

Jeśli według Pana/Pani warto podjąć inne zadania, inicjatywy na rzecz integracji społecznej mieszkańców, które nie zostały wcześniej wymienione w ankiecie, to proszę wymienić poniżej:

.....

DZIĘKUJEMY!

Wykaz skrótów

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GCK – Gminne Centrum Kultury

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GSRPS – Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

GUS – Główny Urząd Statystyczny

JST – jednostka samorządu terytorialnego

NGO – ang. Non-Governmental Organization – organizacja pozarządowa

NZOZ – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PUP - Powiatowy Urząd Pracy

Spis wykresów i tabel

Wykres 1. Udział respondentów ankiety w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.	13
Wykres 2. Udział respondentów wg wieku. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.	13
Wykres 3. Podział respondentów wg statusu zawodowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.	14
Wykres 4. Podział respondentów wg poziomu wykształcenia. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.	14
Wykres 5. Przedsiębiorstwa z terenu Gminy Jabłonna. Podział według rodzajów działalności PKD 2007. Źródło: www.stat.gov.pl	18
Wykres 6. Liczba mieszkańców Gminy Jabłonna w latach 2012-2014 w podziale na płeć oraz ogółem. Źródło: dane UG Jabłonna.	20
Wykres 7. Ruch naturalny ludności (urodzenia i zgony) w Gminie Jabłonna w latach 2013-2015. Źródło: dane UG Jabłonna.	20

Wykres 8. Migracje na terenie Gminy Jabłonna w latach 2013-2015. Źródło: dane UG Jabłonna.....	21
Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.....	36
Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2013-2015. Źródło: GOPS Jabłonna.....	38
Wykres 12. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.....	38
Wykres 14. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.....	39
Wykres 9. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.....	40
Wykres 13. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.....	41
Wykres 15. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu alkoholizmu w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.....	41
Wykres 16. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu przemocy w rodzinie w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.....	42
Wykres 17. Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart” w latach 2013-2015. Dane GOPS Jabłonna.....	43
Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki. Źródło: www.stat.gov.pl	19
Tabela 2. Demografia Gminy Jabłonna. Źródło: dane UG Jabłonna.....	19
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Jabłonna. Źródło: dane GUS www.stat.gov.pl ...	22
Tabela 4. Liczba placówek edukacyjnych oraz liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół na terenie Gminy Jabłonna. Źródło: BDL.....	23
Tabela 6. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną. Źródło: dane GOPS Jabłonna.....	28

Tabela 7. Liczba udzielonych świadczeń w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.	28
Tabela 8. Liczba osób korzystających z funduszu alimentacyjnego. Źródło: dane GOPS Jabłonna.....	29
Tabela 9. Dożywianie w Gminie Jabłonna w 2015 roku. Źródło: dane GOPS Jabłonna.	29
Tabela 10. Wybrane kategorie przestępstw, źródło: dane Komisariat Policji w Bychawie....	32
Tabela 11. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.....	35
Tabela 12. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Jabłonna w latach 2013-2015. Źródło: dane PUP Lublin.....	36
Tabela 13. Struktura bezrobocia w Gminie Jabłonna w latach 2013-2015. Źródło: dane PUP Lublin.....	37
Tabela 14. Stopa bezrobocia w Powiecie Lubartowskim, Województwie Lubelskim oraz Kraju w lutym 2016 r. Źródło: dane GUS.....	37
Tabela 15. Typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2013-2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.....	39
Tabela 16. Działalność Punktu Konsultacyjnego w latach 2013 – 2015. Źródło: dane GOPS Jabłonna.....	42
Tabela 17. Dane dotyczące przemocy na terenie Gminy Jabłonna w latach 2013 – 2015. Źródło: Zespół Interdyscyplinarny Gminy Jabłonna.....	43
Rysunek 1. Umiejscowienie Gminy Jabłonna w Powiecie Lubelskim.	15